

### **§ 1 Val av ordförande och vice ordförande i Riksrevisionens parlamentariska råd**

Val av ordförande och vice ordförande i Riksrevisionens parlamentariska råd företogs.

Enligt ett enhälligt förslag av valberedningen utsågs för tiden fram till dess att nytt val förrättats under början av nästa valperiod till

*ordförande i Riksrevisionens parlamentariska råd*  
Jörgen Hellman (S)

*vice ordförande i Riksrevisionens parlamentariska råd*  
Göran Pettersson (M)

### **§ 2 Val av ledamöter och suppleanter i Europarådets svenska delegation**

Val av sex ledamöter och sex suppleanter till Europarådets svenska delegation företogs.

Valberedningen hade enhälligt beslutat om gemensamma listor för valet av ledamöter och suppleanter till Europarådets svenska delegation.

Sedan en promemoria innehållande de gemensamma listorna delats ut och godkänts av kammaren befanns följande personer valda till ledamöter och suppleanter i Europarådets svenska delegation för tiden från och med den 1 november 2014 till motsvarande tidpunkt efter nästa riksdagsval.

*ledamöter i Europarådets svenska delegation*  
Jonas Gunnarsson (S)  
Hillevi Engström (M)  
Carina Ohlsson (S)  
Tina Ghasemi (M)  
Niklas Karlsson (S)  
Julia Kronlid (SD)

*suppleanter i Europarådets svenska delegation*

Monica Haider (S)  
Boriana Åberg (M)  
Eva-Lena Jansson (S)  
Kerstin Lundgren (C)  
Lotta Johnsson Fornarve (V)  
Johan Nissinen (SD)

### **§ 3 Val av ledamöter i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond**

Val av sex ledamöter i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond företogs.

Valberedningen hade enhälligt beslutat om en gemensam lista för val av ledamöter i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond.

Sedan en promemoria innehållande den gemensamma listan delats ut och godkänts av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på listan, valda till *ledamöter i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond* för tiden den 1 november 2014–31 oktober 2018.

Ingela Nylund Watz (S)  
Elisabeth Svantesson (M)  
Esabelle Dingizian (MP)  
Maarit Jänträ-Jareborg, professor  
Bo Stråth, professor  
Kerstin Hessius, verkställande direktör

### **§ 4 Val av ordförande i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond**

Val av ordförande i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond företogs.

Enligt ett förslag av valberedningen utsågs för tiden den 1 november 2014–31 oktober 2018 till

*ordförande i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond*  
Maarit Jänträ-Jareborg, professor

Val av sex personliga suppleanter i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond företogs.

Valberedningen hade enhälligt beslutat om en gemensam lista för val av personliga suppleanter i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond.

Sedan en promemoria innehållande den gemensamma listan delats ut och godkänts av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på listan, för tiden *den 1 november 2014–31 oktober 2018* valda till

*personlig suppleant för Ingela Nylund Watz*  
Shadiye Heydari (S)

*personlig suppleant för Elisabeth Svantesson*  
Jonas Jacobsson Gjörtler (M)

*personlig suppleant för Esabelle Dingizian*  
Niclas Malmberg (MP)

*personlig suppleant för Maarit Jänträ-Jareborg*  
Mats Malm, professor

*personlig suppleant för Bo Stråth*  
Marianne Gullberg, professor

Följande person befanns för tiden *den 24 oktober 2014–31 oktober 2016* vald till

*personlig suppleant för Agneta Gille*  
Ingemar Nilsson (S)

## **§ 6 Justering av protokoll**

Protokollet för den 7 oktober justerades.

## **§ 7 Avsägelse**

Talmannen meddelade att *Christer Nylander* (FP) avsagt sig uppdraget som ledamot i näringsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

## § 8 Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade att Folkpartiet liberalernas riksdagsgrupp anmält Torkild Strandberg som ledamot i näringsutskottet.

Talmannen förklarade vald till

*ledamot i näringsutskottet*

Torkild Strandberg (FP)

## § 9 Anmälan om granskningsrapport

Talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen:

RiR 2014:21 Exportkreditnämnden – effektivitet i exportgarantisystemet?

## § 10 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2014/15:1

Utgiftsområde 1 till konstitutionsutskottet

Utgiftsområde 2 och 25–27 till finansutskottet

Utgiftsområde 3 till skatteutskottet

Utgiftsområde 4 till justitieutskottet

Utgiftsområde 5 och 7 till utrikesutskottet

Utgiftsområde 6 till försvarsutskottet

Utgiftsområde 8 och 10–12 till socialförsäkringsutskottet

Utgiftsområde 9 till socialutskottet

Utgiftsområde 13 och 14 till arbetsmarknadsutskottet

Utgiftsområde 15 och 16 till utbildningsutskottet

Utgiftsområde 17 till kulturutskottet

Utgiftsområde 18 till civilutskottet

Utgiftsområde 19, 21 och 24 till näringsutskottet

Utgiftsområde 20 och 23 till miljö- och jordbruksutskottet

Utgiftsområde 22 till trafikutskottet

Propositionen i övrigt till finansutskottet

2014/15:2 till finansutskottet

2014/15:4 till skatteutskottet

Skrivelser

2014/15:3 till skatteutskottet

2014/15:11 till socialutskottet

Anf. 1 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

*Svar på  
interpellationer*

Herr talman! Linda Snecker har frågat mig när jag planerar att införa en samtyckeslagstiftning och om lagstiftningen även kommer att beakta oaktshetsbrott.

Alla människor har rätt till sexuellt självbestämmande. Att det ska föreligga samtycke till en sexuell handling är därför för mig en självklar utgångspunkt för regleringen av sexualbrotten.

På initiativ av riksdagen har den tidigare regeringen beslutat om en översyn av våldtäktsbrottet. Två viktiga frågor som ingår i översynen är dels frågan om en samtyckesreglering i någon form bör införas, dels frågan om det bör införas ett särskilt straffansvar för oaktshet våldtäkt. Det senare skulle innebära att det ställs högre krav på gärningsmannen i en sexuell situation.

Utredningen ska redovisa uppdraget senast den 1 februari 2016. Därefter kommer regeringen noga analysera utredningens slutsatser och förslag och så snart som möjligt återkomma med förslag till lagändringar där det bedöms nödvändigt.

Låt mig avslutningsvis säga att frågan om en stark och effektiv sexualbrottslagstiftning är mycket högt prioriterad för regeringen. Vi kommer därför dels att omvandla utredningen till en parlamentarisk kommitté, dels att utöka omfattningen av översynen till att även inkludera frågan om skärpta straff för de allvarligaste sexualbrotten.

Anf. 2 LINDA SNECKER (V):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min interpellation. Det gläder mig att höra att regeringen har ambitioner i frågan om att förändra lagstiftningen, även om ambitionerna är lite långsamma. Vänsterpartiet drar som vanligt regeringen längre mot vänster och mot jämställdheten.

Det finns ett stort problem med heteronormativiteten och de patriarkala strukturerna i samhället. Det finns ett stort problem med hur män fostras av samhället. Sexuellt våld mot kvinnor är stundtals den enda grundstommen i den manliga självbilden. Som kvinna får du tidigt lära dig att akta dig för mannens aggressiva beteende och hotet om att våld när som helst kan drabba en, speciellt när det kommer till hotet om våldtäkt.

Hur ska jag förklara för mina tjejkompisar att deras nej inte alltid betyder just nej? Hur ska jag förklara för barnen på förskolan att de strukturer där killarna får ta mer plats, brottas mer och skrika högre kommer att leda till att deras syn på tjejer är en annan än den på killar? Hur ska jag förklara att kvinnans kropp alltid är en mans ägodel i Sverige 2014?

Vänsterpartiet är ett feministiskt parti som med vår politik på olika sätt vill och försöker utmana patriarkatet och förändra de befintliga maktstrukturer i samhället. Vi tror inte att det finns *en* lösning på hur vi kan minska antalet våldtäkter i samhället i stort. I stället är det viktigt att arbeta på många olika plan. Det handlar bland annat om att synliggöra och problematisera maktstrukturer, maskulinitetsideal, objektifiering och sexualisering av kvinnor och barn. Då är införandet av en samtyckeslagstiftning väsentlig.

En samtyckeslagstiftning kommer inte att lösa alla problem kring våldtäktslagstiftningen, men det är en oerhört bra början. En samtyckesreglering kan, precis som agalagen, ha en normerande verkan i samhället och förändra synen på sex. Sex ska bygga på frivilligt deltagande och samtycke. Sex handlar om ja, ja, ja, inte om nej. Det är dags för regeringen att fatta.

Det har skett många utredningar angående sexualbrottslagstiftningen. År 2008 presenterade en utredning ett lagförslag som innehöll ett samtyckeskrav. Nu pågår ytterligare en utredning om sexualbrottslagen. Det är bra, för vi behöver en bättre lagstiftning. Men frågan om samtycke behöver inte utredas ännu en gång, anser vi i Vänsterpartiet. Samtycke kan implementeras här och nu.

Statsrådet svarar att regeringen kommer att ”återkomma med förslag till lagändringar där det bedöms nödvändigt”. Då undrar jag hur mycket underlag och analyser regeringen behöver för att se att nödvändigheten finns här och nu.

Statsminister Löfven förklarade att hans regering är en feministisk regering. Som feminist kan jag inte göra annat än att välkomna statsministern och även statsrådet till kampen mot patriarkatets strukturella förtryck. Välkomna! Låt oss nu göra skillnad!

Anf. 3 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Denna frågeställning har utretts vid ett flertal tillfällen. Första gången en parlamentarisk kommitté gjorde det var 1998 genom Sexualbrottskommitténs utredning. Jag satt själv i den kommittén. Då diskuterade vi samtyckesreglering, hur vi skulle se på våldtäktsbrottet och vilken väg vi skulle gå. Vid det tillfället inhämtade vi information och erfarenhet från Storbritannien, där man har en samtyckesreglering. Erfarenheterna från Storbritannien var dessvärre inte så goda. De visade på att fokus flyttades från hur gärningsmannen hade betett sig och agerat till hur brottsoffret agerat, vilket ledde till väldigt obehagliga rättegångar för brottsoffren. Det argumentet övertygade då alla partier i kommittén, inklusive Vänsterpartiet. Vänsterpartiet menade vid det tillfället att det skulle vara fel väg att gå. Vi hade en enig utredning.

Vi gjorde i stället flera andra saker. Vi skapade en ny lagstiftning om våldtäkt mot barn och i det sammanhanget även en människohandelslagstiftning. Vi skruvade också ned hot- och våldsrekvisitet i våldtäktslagstiftningen.

Sedan dess har diskussionen fortsatt. Jag menar att de förändringar vi har gjort sedan dess inte har varit tillräckliga. Vi har fortfarande ett läge med över 6 000 anmälningar av våldtäkter per år men bara ett par hundra fällande domar. Då är något helt enkelt inte riktigt rätt. Det är ett grovt brott, vi måste ha en bättre upplärningsandel än så.

Det var därför vi socialdemokrater, när frågan om en förändring av lagstiftningen kom upp igen förra året, tog ett initiativ och sade: Låt oss gå igenom och titta på lagstiftningen en gång till, och låt oss göra det i en parlamentarisk kommitté där alla partier är med.

Vi fick igenom ett sådant utskottsinitiativ i våras. Då öppnade vi upp hela frågan igen, men inte bara lagstiftningsfrågan utan också hur man stöder den som har utsatts för brottet, till exempel genom att gå in tidigt med

stöd till målsäganden. Det är precis detta vi gör nu. Den tidigare regeringen tillsatte en utredare. Vi är inte tillfreds med det, utan vi vill ha en parlamentarisk kommitté så att alla partier åter kan få möjlighet att sätta sig in i situationen.

Därmed skapar man en gemensam kunskapsbas för alla partier, och man kan då titta på de exempel på samtyckeslagstiftning som finns i världen, till exempel den brittiska och den belgiska. Det finns baltiska länder som har denna typ av lagstiftning liksom ett antal ytterligare länder. Då ser vi om det finns möjlighet att skapa en lagstiftning som fungerar både ur rättssäkerhetssynpunkt och ur brottsbekämpningssynpunkt på ett bättre sätt.

Det är den vägen vi vill gå. Jag hoppas och är övertygad om att Vänsterpartiet kommer att vara en konstruktiv kraft i den parlamentariska kommittén. När jag får tillbaka ett underlag från den kommitté vi nu skapar är jag beredd att medverka till att flytta fram positionerna ytterligare.

Vi måste naturligtvis ha väldigt tydliga signaler från statsmakterna om att ett nej är ett nej. Det borde varenda man i Sveriges land begripa, och om vi kan göra något ur lagstiftningssynpunkt för att tydliggöra detta ytterligare ska vi självklart göra det.

Anf. 4 LINDA SNECKER (V):

Herr talman! Vänsterpartiet är alltid en konstruktiv kraft.

Precis som du säger, Morgan Johansson, ska ett nej alltid vara ett nej. Så är det inte i dag. Anmälningar av våldtäkter kan inte längre särbehandlas. År 2012 anmäldes 16 900 sexualbrott, och 171 av dessa lagfördes som våldtäkt. Sverige har flest våldtäktsanmälningar per capita i Europa; 58 per 100 000 invånare. Det är ungefär tre till fem gånger så många som i övriga europeiska länder.

I Fattas partikoll, Fattakollen, svarade alla partier inför valrörelsen ja på frågan om de ville se en förändring i den nuvarande sexualbrottslagstiftningen. Hur den förändringen skulle se ut skiljde sig lite mellan partierna.

Centerpartiet, Folkpartiet, Miljöpartiet, Feministiskt initiativ och Vänsterpartiet ville se en samtyckeslag så fort som möjligt, medan Socialdemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna gick mer försiktigt fram.

I många våldtäktsfall frias gärningsmannen för att det inte går att bevisa att det fanns uppsåt att våldta. Därför skulle en komplettering till samtyckeslagstiftningen vara att införa oaktsamhetsbrott, i likhet med den norska modellen. Med ett oaktsamhetsbrott kan vi, utan att sänka beviskraven, få fler fällande domar. En sådan lagkonstruktion fångar in fall där gärningsmannen borde ha förstått att han handlade på ett oförsvarligt sätt.

Precis som med många andra brottsliga gärningar är det en självklarhet att kombinera kravet på uppsåt med ett oaktsamhetsbrott. Vi kan inte ha ett samhälle som säger att handlingar är okej för att en man inte förstod att ett nej är ett nej. Vi kan inte ha ett samhälle där kvinnor varje dag begränsar sina liv för mäns sexuella våld.

I dag har brottsoffrets beteende före, under och efter våldtäkten alldeles för stor betydelse. Om det inte finns tillräckligt med bevisning om att det uppsåtliga handlar om våldtäkt behöver det inte spela någon roll att brottsoffret sagt nej.

Prot. 2014/15:14  
24 oktober

Svar på  
interpellationer

Statsrådet svarar att han vill göra om den rådande utredningen till en parlamentarisk kommitté, bland annat för att utreda om straffen för sexualbrott ska höjas. Strängare straff kan vara positivt om det höjer brottets status inom rättsväsendet och medför en starkare prioritering och ökade resurser för att utreda brottet, men strängare straff leder ingenstans i sig. Lika stor vikt som regeringen lägger på straffskärpningar måste den även lägga på förebyggande arbete.

Straffskärpningar och höjda minimistraff riskerar dessutom att leda till färre fällande domar, då domstolar tenderar att ställa oerhört höga beviskrav om miniminivån ligger högt. Detta oroar mig. Vi i Vänsterpartiet anser att det är viktigt, inte minst för brottsoffren, att vi har ett samhälle som förmår att slå fast att brott har begåtts.

Därför undrar jag vad statsrådet har emot oaktssamhetsbrottet och varför regeringen väljer att vänta så länge med att ens komma fram till om samtycke över huvud taget ska införas.

Anf. 5 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Det gläder mig att höra att Vänsterpartiet kommer att vara en konstruktiv kraft i kommittén. Det förvånar mig inte alls, för ni har ju i likhet med oss drivit dessa frågor väldigt länge.

Jag tror säkert att vi ska kunna komma överens om en konstruktion som flyttar fram positionerna på området. Det är därför vi skapar detta forum – den parlamentariska kommittén. Det är 15 år sedan en parlamentarisk kommitté senast såg över detta, och mycket har hänt. Vi har sett en utveckling i både Sverige och andra länder, och det är detta jag vill att kommittén ska titta på.

Jag är samtidigt angelägen om att en lagstiftning, när vi väl kommer fram till det, ska fungera i verkligheten och i rättsväsendet. Det utredningsförslag som lades fram 2008 fick ganska stark kritik från både åklagar- och advokathåll. Därför valde den dåvarande regeringen, inklusive Folkpartiet och Centern, att inte gå vidare med lagstiftningen. Sedan gick det väl ett halvår, och då svängde de båda partierna. Men det är en annan historia.

Jag säger därför: Låt oss göra detta när vi har med oss alla partier från början in i processen, så att man ställer alla partier på samma kunskapsbas.

Linda Snecker nämnde statistiken, och den är bekymmersam. Som jag sade är det ungefär 6 000 våldtäktsanmälningar per år, men bara ett par hundra lagföringar. Detta är ett brott där det kan vara väldigt svårt att ställa någon till ansvar på grund av att det ofta inte finns några vittnen och det är svårt att ställa utom rimligt tvivel att ett brott verkligen har begåtts. Det kommer vi inte åt hur mycket vi än rör i lagstiftningen, utan det är en bevisfråga.

Jag tror ändå att om vi ska få upp siffran och klara upp fler av dessa brott är det rätt väg att gå att stödja målsägande i god tid och på ett bra sätt så att de så att säga orkar stå distansen ut. Det tror jag är en av de viktigaste sakerna vi måste göra.

Vad har jag emot oaktssamhetsbrott? Ingenting, faktiskt. Problemet är att vi inte har ett lagförslag på vårt bord som vi kan arbeta med. Det är också detta jag vill att den nya parlamentariska utredningen ska titta på – det norska exemplet, i det här avseendet. Vi gör en bred översyn.

Jag vill också, som Linda Snecker var inne på, titta på straffrågan – inte i det breda perspektivet utan för de allra grövsta övergreppen, det vill säga se på möjligheten att införa en reglering för det vi tidigare kallade synnerligen grova övergrepp. Där menar vi att man bör höja minimistraffet – åtminstone har vi socialdemokrater drivit det under några år. Vi säger att också den frågan ska tas in i utredningen.

Som sagt är detta ett område som är högt prioriterat för regeringen. Det var nog ett av de första beslut jag fattade – att göra om utredningen till en parlamentarisk kommitté och att trycka hårt på att se på båda frågorna, både lagstiftning och stödet för målsägaren.

Jag ser fram emot ett bra samarbete mellan alla partier i frågan, för jag tror att vi allihop vill flytta fram positionerna och skapa en bättre situation än den vi har i dag.

Anf. 6 LINDA SNECKER (V):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för en mycket bra debatt. Detta är en jätte viktig fråga, och det gläder mig verkligen att regeringen tar den på allvar. Vi har lite olika ingångspunkter, men vi är ju två olika partier.

Det låter bra när statsrådet säger att vi ska ha en lagstiftning som fungerar i verkligheten, för det är oerhört viktigt. Som feminist förväntar jag mig dock lite mer; det måste jag ändå erkänna. Det är tydligt att Vänsterpartiets roll i riksdagen är att vara regeringens feministiska påtryckare. Det är vi som kommer att motionera, interpellera och fråga regeringen varje gång ni inte tar de steg mot ett jämställt samhälle som är nödvändiga. Vi har gjort detta tillsammans i regeringsbudgeten, och jag är övertygad om att vi kan göra det igen.

När mina barn växer upp vill jag inte ha en dotter som ska lära sig att vara rädd, att akta sig och att klä sig anständigt. Jag vill inte att man accepterar att min son bråkar mer bara för att boys will be boys. När man drar en flicka i håret vill jag inte höra att det är samma sak som att vara kär.

Jag vill inte ha en framtid och ett samhälle där män inte förväntas förstå vad ett nej innebär. Då är lagstiftningen oerhört viktig. Den normerande effekten kan inte underskattas. Därför behövs samtycke.

Vi måste ställa krav på människor så att de förstår vad deras handlingar innebär. En våldtäkt är en våldtäkt även om det inte är meningen att våldta. För tjejen spelar det ingen roll att ”det inte var meningen”. Det är fortfarande en våldtäkt. Därför anser jag att detta med oaksamhet behövs.

För mig som feminist är det här en av de viktigaste frågor som vi just nu kan driva. Jag hoppas att detta sker snart, för vi har inte tid att vänta på ett mer jämställt samhälle. Det måste ske nu. Jag tackar statsrådet för debatten.

Anf. 7 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Också jag vill tacka för debatten. Jag tror att de som har lyssnat på den förstår att detta är en fråga som är viktig att prioritera för oss och att vi kommer att samarbeta om den. Jag tror också att man förstår att frågan är lite svårare än vad man kanske först tror när man sätter sig in i den. Frågeställningen om att fokusera allt på målsägandens beteende i stället för på gärningsmannen är helt enkelt ett tungt argument. Det var det

som gjorde att 1998 års sexualbrottskommitté valde att inte gå den vägen, utan att i stället skruva ned hot- och våldstreksvisiten.

Det jag nu vill säga till den nya kommittén är: Gå igenom frågorna en gång till! Titta på oaktssamhetsreksvisiten i Norge, till exempel. Titta på de länder som har samtyckesreglering. Är argumenten fortfarande starka? Finns det sätt att undvika en situation där vi får dessa nackdelar? Ska vi välja någon annan väg? Detta lämnar vi till den parlamentariska kommittén att bedöma. Om man ska knäcka denna fråga tror jag att det viktiga är att man har alla partier med sig in i processen från början.

Återigen: Tack för debatten! Jag ser fram mot ett bra samarbete i riksdagen i denna fråga framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.

## **§ 12 Svar på interpellation 2014/15:14 om nyttjande av ny och marksnål teknik vid infrastrukturbyggande**

Anf. 8 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Anders Åkesson har frågat mig vilka initiativ jag är beredd att ta i form av direktiv i regleringsbrev etcetera i syfte att förstärka det svenska stamnätet för elström. Han har vidare frågat mig vilka typer av bedömningar jag anser ska beaktas i den samhällsekonomska lönsamhetsbedömningen vid byggande av stamnät för elkraft. Till sist har han frågat om jag är beredd att ge Svenska kraftnät direktiv i syfte att oftare än i dag nyttja modern teknik som möjliggör nedgrävning av kabel vid byggande av överföringsledningar för elström.

Bakgrunden till frågan är att Affärsverket svenska kraftnät utreder en ny 400 kilovolt ledning från Ekhydden vid Oskarshamn till Hemsjö i Blekinge via Nybro. Svenska kraftnät har till uppgift att på ett affärsmässigt sätt förvalta, driva och utveckla ett kostnadseffektivt, driftsäkert och miljöanpassat kraftöverföringssystem.

Under de kommande tre åren planeras investeringar i stamnätet om 12 miljarder kronor. Av instruktionen för Svenska kraftnät framgår att utbyggnaden av stamnätet för el ska ske baserat på samhällsekonomska lönsamhetsbedömningar. All utbyggnad av elnätet måste självklart ske med hänsyn till både människor och miljö. Alla nya kraftledningar prövas därför enligt tillämpliga bestämmelser i miljöbalken och ellagen.

Utifrån de krav och behov som ledningen ska svara upp mot ansöker Svenska kraftnät om sträckning och teknik och på vilket sätt affärsverket vill bygga ledningen. En ansökan om nätkoncession ska innehålla en miljökonsekvensbeskrivning som omfattar en utredning av olika alternativa ledningssträckningar och tekniska lösningar. Energimarknadsinspektionen ska kontrollera att miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller de krav som ställs i miljöbalken och ta ställning till om ledningen och dess sträckning bedöms som lämplig från allmän synpunkt. Om miljökonsekvensbeskrivningen är bristfällig kan inspektionen kräva kompletterande utredningar. Motsvarande prövning kommer även regeringen att göra om ett ärende överklagas till regeringen.

Jag ser mot denna bakgrund inte några skäl att i dag vidta några ytterligare åtgärder i denna fråga.

Anf. 9 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Baylan för svaret. Jag tycker kanske att interpellationen hade varit värd ett lite mer utvecklande svar, men det har vi säkert möjlighet att få nu i dialogen efteråt.

Låt mig förtydliga min frågeställning. I min interpellation tar jag upp ett resonemang som ofta förs i mötet mellan myndigheten Svenska kraftnät och de som ska ställa sin mark till förfogande. Finns det andra sätt att bygga kraftöverföringen på än att skapa 100 meter breda ledningsgator i naturen, i marken, i skogen, på åkrar och på ängar? I något fall är det också tal om att exploatera fastigheter.

Jag har varit på många möten i Småland och Blekinge med anledning av det aktuella bygget. Ingen, om ens någon, ifrågasätter behovet av att bygga kraftledningar. Men man upprörs över vad man upplever vara en gammal teknologi för att klara stora kraftöverföringar.

Jag skulle gärna vilja att statsrådet utvecklade svaret på min fråga, som egentligen var denna: Vilka initiativ är statsrådet beredd att vidta i form av direktiv i regleringsbrev etcetera i syfte att ge ledningen för Svenska kraftnät tydligare instruktioner om att med stor lyhördhet för det resonemang som jag tidigare hänvisade till – ny teknik och större hänsyn när man går fram i skog och mark – projektera kommande förstärkningar av det svenska stamnätet för elström?

Det är viktigt att betona att det inte är fråga om att förhindra en utbyggnad av stamnät, utan det är fråga om att gå fram från en myndighets sida på ett sådant sätt att folk har respekt för myndigheten, ställer sin mark till förfogande och även förstår värdet av det som sker.

Jag ställde ytterligare frågor i min interpellation kopplade till det resonemang om samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar som finns i nuvarande instruktioner till Svenska kraftnät. Jag skulle vilja att statsrådet utvecklade dessa resonemang – samhällsvärdet av permanent borttagning av växande skog och drift- och underhållskostnad under ledningens livslängd, som ofta är uppemot 80 år. Vad är en rimlig avskrivningstid? Hur stora kostnader är Svenska kraftnät/staten beredd att ta för att kanske bygga med en annorlunda, modernare och mer marksnål teknik?

Anf. 10 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Jag vill tacka Anders Åkesson för frågorna.

Jag har uppfattat det precis som Anders Åkesson beskriver. Detta handlar i grunden om principiella frågor utifrån ett konkret fall. Jag tror att vi båda är överens om att ifall vi ska ha ett land som lever i alla sina delar kommer det att behövas nödvändig infrastruktur. Det här är livsnödvändig infrastruktur, särskilt i den delen av landet där vi, om ingenting görs inom en inte alltför snar framtid, kommer att ha en situation där det nuvarande nätet har nått sin kapacitet och vi därför får störningar i elförsörjningen. Därför är detta nödvändigt, och det är vi överens om.

Jag har dessutom stor respekt för att den här typen av utbyggnader leder till mycket oro, särskilt för de markägare som berörs men också för de boende i närheten. På grund av det är de instruktioner till Svenska kraftnät som finns redan i dag ganska tydliga med att man ska ta hänsyn till både miljö och ny teknik – som Anders Åkesson själv tar upp – men också konsekvenser när det gäller hälsa och intrång hos enskilda.

I den instruktion som Anders Åkesson efterfrågar om jag redan nu vill förändra står det ganska tydligt att Svenska kraftnät ska ”främja forskning, utveckling och demonstration av ny teknik av betydelse för verksamheten”. På samma sätt är många av de frågor som Anders Åkesson ställer del av de prövningar som ska ske när Svenska kraftnät väl har genomfört de samråd som de måste göra och sedan ansöker hos Elmarknadsinspektionen. Då ska man utifrån tillämpliga delar av miljöbalken och lagen gå igenom och titta på vad som är lämpligt just med hänsyn till ändamålet men också till att det sker med minsta möjliga intrång och olägenhet för människors hälsa och miljö. Detta ska prövas.

Om det ändå finns sakägare som av olika anledningar inte tycker att det har gjorts utifrån gällande lagstiftning har de möjlighet att överklaga beslutet till regeringen. I det läget måste regeringen naturligtvis göra en avdömning. Det är mot den bakgrunden jag menar att det vore alldeles för tidigt och dessutom skulle föregå ett sådant regeringsbeslut att här i dag, i riksdagen, i ett så tidigt skede säga att vi är beredda att genomföra en rad förändringar. Jag tror också att Anders Åkesson, som tillhör det parti som fram till ganska nyligen har haft ansvar för den här verksamheten i regeringen, både ser och kan känna respekt för det.

Anf. 11 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! Jag tror att statsrådet och jag har samma syn i grunden. Det är viktigt med modern transportinfrastruktur, oavsett om det handlar om elström, järnvägar, vägar eller telekom. Det är en del av ett modernt samhälle. Jag vill också understryka för herr talman och för statsrådet att i dialogmöten som har hållits i de här bygderna och i andra delar av vårt land är det ytterst sällan som man hör någon som ifrågasätter behovet. Snarare vill de föra en djup och utvecklande dialog om på vilket sätt vi uppnår den här funktionen.

Mot bakgrund av den erfarenhet som finns, inte minst i sydöstra Sverige, kan man se ackumulerade effekter av väldigt många ledningsdragningar och väldigt många vägbyggen. Jag talar om den ackumulerade effekten i en bygd av flera parallella, över tiden lite fördröjda infrastrukturprojekt. Då undrar givetvis folk i bygden om det inte finns någon förmåga till samordning mellan de olika aktörerna – Trafikverket, Svenska kraftnät etcetera – i det samhälle som vi lever, verkar och är medborgare i. Det är en klassisk frågeställning.

Utifrån detta är jag bekymrad över att vi får ett över tiden växande motstånd och en minskad förståelse. Tiden när gubbar och gummor i bygderna stod med mössan i hand och var glada över att elströmmen kom är förbi. Nu har man ström. Man har hygglig tillgänglighet till det mesta, och man ställer med rätta också andra frågor inför den här typen av infrastrukturbygge.

Som statsrådet säger är det helt riktigt att en ansökan om nätkonsumtion ska innehålla en miljökonsekvensbeskrivning. Den ska omfatta en utredning av olika alternativa ledningssträckor och tekniska lösningar. Jag vill då uppmärksamma statsrådet på att det som sker just nu i de småländska och blekingska skogarna är att man utreder en mångfald av alternativa ledningssträckor. Men i direkt dialog med affärsverkets ledning förnekas att det finns någon som helst annan teknologi än den som innebär ledningsgator med upp till 100 meters bredd. Folk i bygden vet att 100

meter ledningsgata innebär nedblåst skog och förändringar för långa tider av miljömässiga värden, ekonomiska värden och synintryck i bygderna som är svåra att leva med.

Herr talman! Jag tror att det är anledningarna till att de 1 100 eller 1 200 markägare som just nu är berörda av det aktuella ledningsbygget Oskarshamn ned mot Blekinge i stor utsträckning och samfällt reagerar hårt mot de olika ledningsalternativen. Det handlar inte om att det är många ledningsalternativ. Det handlar om det ensidiga förnekandet av att det skulle finnas någon annan teknologi än den vi införde för 100 år sedan i vårt land för att överföra högsپاند kraftledning.

Jag skulle vilja be statsrådet utveckla olika tekniska lösningar utifrån svårigheten att få ansvarigt verk att ens resonera om det.

Anf. 12 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Det är en viktig aspekt som Anders Åkesson tar upp. Jag tror att det är något som vi alla har varit med om, oavsett vilka delar av landet vi representerar eller har representerat i riksdagen. Vi har stora brister i vår infrastruktur i dag. Det kan handla om vägar, järnvägar och som i det här fallet stamnätet för elöverföring. Det finns ofta en ganska stor samsyn kring att det behöver byggas ut. Men på samma sätt som Anders Åkesson tar upp leder det ofta till ganska stor oro och ibland också ganska mycket protester.

Jag tror att det vore välgörande om man kunde åstadkomma det som Anders Åkesson tar upp, nämligen bättre samordning när man genomför stora ingrepp, stora infrastrukturprojekt av olika slag. Det är en god tanke som jag gärna tar med mig. Det vore väldigt bra om det går att samordna bättre mellan till exempel Svenska kraftnät och Trafikverket, som har ansvar för större delen av väg- och järnvägsinfrastrukturen.

Man får ha respekt för att det alltid kommer att finnas en oro när det gäller den här typen av stora ingrepp. Ibland är den dessutom befogad, och därför ska det prövas i enlighet med det regelverk som jag tror att vi i grund och botten ändå är överens om. Så länge den prövningen inte har skett – vi är fortfarande i en samrådsprocess – vore det fel av riksdag och regering att gå in och ingripa i enskilda fall. Den uppfattningen tror jag att Anders Åkesson också delar.

Om det skulle visa sig att det finns bekymmer i själva instruktionen eller i regleringsbrevet till berörda myndigheter måste naturligtvis både riksdagen och regeringen vara beredda att gå in och göra förändringar så att de intentioner som finns i miljöbalken och ellagen uppnås. Det är jag beredd att göra om det skulle visa sig vara på det sättet.

Det ska väl dock sägas att vi inte är riktigt där. Jag tror också att Anders Åkesson förstår att jag inte kan stå här i dag och recensera myndigheten, eller myndighetschefen för den delen, utifrån tidningsuppgifter eller hörsägen. Nu är en process på gång. Man får ha stor respekt för att många människor berörs. Vi är alla överens om att utbyggnaden behövs men att den ska ske utifrån den oro för vad som händer i närheten, vad som händer på den mark där jag bor, där jag verkar eller där jag har skog eller annat kapital.

Jag förstår oron, men detta ska prövas helt och hållet i enlighet med de lagar och förordningar som vi har. Skulle det vara så att det efter Elmarknadsinspektionens beslut ändå finns frågetecken om teknologi eller för den

Prot. 2014/15:14  
24 oktober

Svar på  
interpellationer

delen andra delar har man möjlighet att överklaga detta till regeringen. Då kommer regeringen också att ta ett beslut.

Anf. 13 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! Jag vill tacka för det som jag tycker är ett uttryck för en vilja att dela ett resonemang. Land ska med lag byggas. Det är utomordentligt viktigt, och låt mig vara tydlig med att jag delar statsrådets uppfattning på den punkten.

Jag tycker att jag fångar upp en signal från statsrådet om att bejaka ökad samverkan mellan olika samhällsaktörer, i synnerhet statens samhällsaktörer. Jag menar då Svenska kraftnät och Trafikverket som, om jag får ta södra Sverige som exempel igen, med stor sannolikhet kommer att projektera väldigt stora kraftledningar framgent men också infrastrukturprojekt som Europabanan med mera.

Effekterna av det hela är alltid efterfrågade, men när någonting ska dras fram i naturen måste man också – land ska med lag byggas – möta människors oro på ett begåvat sätt. Där tror jag, herr talman och statsrådet, att det på sina håll kanske finns en utvecklingspotential för hur man för dialog med människor i syfte att inte i onödan reta upp dem mot det aktuella projektet.

I den översyn som jag är alldeles övertygad om att statsrådet kommer att göra av direktiven till de myndigheter som statsrådet har ansvar för är det viktigt att tänka på detta med hänsynsfullhet och dialog inför samråd och lyhördhet inför att också diskutera moderna tekniska lösningar vid planering av viktig samhällsinfrastruktur.

Anf. 14 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Anders Åkesson både för interpellationen och för den konstruktiva anda som denna dialog har förts i.

Vi är alla överens om att det i grund och botten finns stora behov av att bygga ut och förnya delar av det svenska stamnätet. Behovet av el kommer ju inte att minska. Snarare tvärtom finns det mycket som tyder på att vårt sätt att leva och vår utveckling av teknologi i Sverige och i Europa gör att vi kommer att ha stora behov av överföring av el.

De planer för utbyggnad som finns i dag omfattar redan stora belopp. Jag tror att vi alla är överens om att detta ska göras så kostnadseffektivt och så bra som möjligt, så att tillägget för elkunderna i slutändan blir så litet som möjligt.

Men jag inser naturligtvis – precis som Anders Åkesson tog upp – att detta leder till stor oro. Jag är visserligen ny på energiområdet, men för sex år sedan satt jag under några år som ordförande i riksdagens trafikutskott, som ju hanterar liknande frågor. Jag fick då i detalj ta del av de prövningar som gjordes på det området, och de liknade väldigt mycket prövningarna på det här området.

Det är viktigt att vi försöker hitta sätt att genomföra de här processerna så smidigt som möjligt. Det är precis som Anders Åkesson säger, att alla är överens om att det behövs, men det blir det alltid en oro om det är en väg, en järnväg eller – som i det här fallet – ett stamnät som ska dras förbi där man själv bor.

Kan vi hitta ett sätt att samordna detta och minimera det obehag eller intrång som det innebär för enskilda människor ska vi naturligtvis göra på det viset.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2014/15:14  
24 oktober

Svar på  
interpellationer

### **§ 13 Svar på interpellation 2014/15:18 om brandbekämpningshelikoptrar**

Anf. 15 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Stig Henriksson har frågat mig vad jag avser att ta för initiativ för att förbättra försvarets möjligheter att delta i bekämpningen av stora bränder.

Den skogsbrand som drabbade Västmanlands län i augusti i år är den största skogsbrand som inträffat i Sverige i modern tid. I inledningsskedet låg ansvaret för räddningsinsatsen på kommunal nivå.

Efter att branden pågått ett antal dagar och spridit sig till ett allt större område tog Länsstyrelsen i Västmanlands län över ansvaret för räddningstjänsten i de berörda kommunerna.

Räddningsarbetet utfördes av kommuner, statliga myndigheter, privata aktörer och frivilliga. Ett antal helikoptrar, både civila och från Försvarsmakten, deltog i släckningsarbetet. Efter bedömningen att Sveriges resurser inte var tillräckliga, efterfrågades hjälp via EU:s civilskyddsmekanism, som på begäran koordinerar hjälpbehov mellan EU:s medlemsstater. Italien och Frankrike bistod med flygplan för brandsläckning, och Norge bistod med helikoptrar.

Försvarsmakten har sedan länge och på ett väl fungerande sätt lämnat stöd till samhällets aktörer vid hanteringen av allvarliga olyckor och kriser. Försvarsmakten är enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor skyldig att delta i räddningsinsatser om det finns lämpliga resurser och om deltagandet inte allvarligt hindrar den vanliga verksamheten. Försvarsmaktens medverkan i brandbekämpningen var viktig, och stödet bestod av fyra till fem helikoptrar över tiden, enligt Militärregion Mitt, inklusive det stora antalet hemvärnssoldater som deltog på marken. Försvarsmaktens stöd till det civila samhället utformas efter tillgängliga resurser och vad som begärs i det aktuella fallet. I dagsläget kan bara helikopter 10 bistå med vattenbombning, medan övriga helikoptersystem kan bistå med exempelvis överblick och räddningsinsatser. Både helikopter 14 och 16 kommer dock att utrustas för att kunna bistå vid brandbekämpning. Utbildning och övning för denna uppgift pågår.

Försvarsmakten ska därmed kunna lämna stöd med befintliga förmågor och resurser i den mån de inte under samma tid behövs för att lösa Försvarsmaktens huvuduppgifter.

I augusti i år beslutade den tidigare regeringen att tillsätta en särskild utredare med uppdraget att beskriva och utvärdera den operativa insatsen och övrigt arbete under skogsbranden. Utredaren Aud Sjökvist ska identifiera möjliga förbättringsåtgärder och, om det bedöms lämpligt, lämna förslag på nödvändiga författningsändringar. Syftet är att utredningen ska kunna användas i regeringens arbete med att utveckla samhällets förmåga

att förebygga och hantera allvarliga olyckor och kriser. Uppdraget ska redovisas senast den 1 september 2015.

I utredningsuppdraget ingår bland annat att belysa förutsättningarna för brandbekämpning från luften. Utredaren ska bland annat bedöma tillgången till helikoptrar och flygplan som kan användas vid brandbekämpning nationellt och internationellt. Jag vill inte i detta läge föregå utredningens resultat.

Anf. 16 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Statsrådet! Låt mig först gratulera till utnämningen till försvarsminister. Det känns väldigt tryggt att ha en före detta kommunstyrelseordförande på en så viktig post i landet.

Jag vill också tacka för svaret. Jag har full förståelse för att statsrådet inte vill föregripa den utredning som bland annat ska bedöma tillgången på helikoptrar som kan användas vid brandbekämpning. Men, precis som statsrådet skriver, det finns redan beslut om att inte bara helikopter 10 utan även helikopter 14 och 16 ska kunna bistå med vattenbombning.

Under dessa dagar har även helikopterbristerna i samband med ubåtsjakt varit uppenbara, men inte ens fullt utrustade och levererade helikopter 14 kommer att kunna bomba annat än med vatten. Det är verksamt vid skogsbränder, dock har de mer tveksam effekt vid ubåtsjakt, tror jag.

Statsrådet skriver att det pågår utbildning och övning för denna uppgift. Han skriver också att det är mer än utbildning och övning som saknas. Både helikopter 14 och 16 kommer dock att utrustas för brandbekämpning.

För en lekman är detta lite svårt att förstå. Upphandlingen av denna helikoptertyp inleddes ju redan 1999, under förra årtusendet. År 2001 skrevs kontraktet under, men inte förrän 2007 landade den första helikoptern i Sverige. Trots att leveransen skulle vara klar 2009 var det först 2011 som FMV kunde inleda överlämnandet av helikoptersystemet till Försvarsmakten.

I skrivande stund är det 7 av 18 beställda helikoptrar som är levererade. Slutleveransdatum antas nu vara 2019. Trots att upphandlingen började för 15 år sedan och leveransen för 6 år sedan finns det inte utrustning för brandbekämpning till dessa helikoptrar. Så det är mycket mer än utbildning och övning som krävs.

I väntan på det beslutades det 2011 att komplettera med helikopter 16. Tyvärr är inte heller den färdigutrustad för vattenbombning. I avvaktan på vad utredaren och utredningen ämnar föreslå i framtiden kvarstår min fråga: Vilka initiativ kommer statsrådet att ta för att de befintliga helikoptersystemen – efter att de tio Vertolhelikoptrarna såldes till ett privat företag i USA – ska utrustas och förses med utbildad och övad besättning?

Anf. 17 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Jag får gratulera Stig Henriksson till att ha kommit hit till riksdagen. Det är ett fint uppdrag, och det ger en möjlighet att använda den erfarenhet man har som kommunstyrelseordförande i många år. Jag får gratulera till den möjligheten. Jag upplevde det själv som positivt när jag kom hit.

När det gäller själva sakfrågan ligger det mycket i det som beskrivs om förseningar av leveranser och att en hel del i övrigt återstår. Vi har i den

nya regeringen haft väldigt kort tid på oss – vi har inte verkat särskilt länge i departementen.

Det pågår naturligtvis utbildning och övning, och det pågår en beställningsprocess. Men det gäller också att se vad vi kan göra för att förbättra situationen. Den generella situationen just nu är att vi på olika sätt måste se över hur Försvarsmaktens styrkor och svagheter ser ut.

En sådan viktig punkt blir före jul när Försvarsmakten kommer att redovisa sin bild av inriktningspropositionen, där de kommer att ställa det som Försvarsberedningen har föreslagit på en lång rad punkter gentemot den verklighet vi upplever. Då ska olika förmågor analyseras och redovisas. Jag kommer att med en särskild utredare titta igenom styrkor och förbättringspotential inom svensk försvarsmakt under hösten så att det också finns med i ett underlag för inriktningspropositionen.

Det finns oerhört många behov på en mängd olika områden. Det är enklare att räkna upp det som vi har förbättringspotential på än att bara peka på den situation som vi kan vara absolut nöjda med. Vi har alltså många utmaningar. Den sak som vi nu debatterar är en av de bitar som vi naturligtvis ska titta över.

Jag vill också säga att Försvarsmaktens instruktion lyder så här: Försvarsmakten ska, enligt förordning med instruktion för Försvarsmakten, med myndighetens befintliga förmåga och resurser kunna lämna stöd till civil verksamhet.

I lagen om skydd mot olyckor anges att en statlig myndighet är skyldig att med personal och egendom delta i en räddningsinsats på begäran av räddningsledaren. Om Försvarsmakten har lämpliga resurser och ett deltagande inte allvarligt hindrar myndighetens vanliga verksamhet är man således skyldig att bistå räddningsledaren.

Självklart ska Försvarsmakten i sådana här sammanhang bistå med all tillgänglig personal och de resurser som finns. Men jag vill primärt peka på att det finns en kärnverksamhet i Försvarsmakten som måste gå före, och det är också lagreglerat.

Jag tycker att det är intressant att ta del av interpellantens olika uppgifter och synsätt, och jag får ha det med i det fortsatta arbetet.

Anf. 18 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Jag förstår fullt väl att det finns skäl att analysera styrkor och svagheter. Men som statsrådet var inne på handlar det också lite grann om ett inriktningsbeslut som har tagits.

Det har ju skett ett skifte i synen på Försvarsmaktens bistånd till det civila samhället, så att Försvarsmaktens materiel inte ska vara dimensionerad för något annat än den egna kärnuppgiften och inga andra hänsyn ska tas när man dimensionerar utrustningen.

Därför sades avtalet med Räddningsverket upp i sin helhet 2002, och därmed hade man inte längre något avtal med Försvarsmakten om tillgång till helikoptrar för brandbekämpning. Senare sades även Försvarsmaktens avtal med Sjöfartsverket upp avseende helikoptrar i beredskap på olika platser i Sverige för sjöräddning.

Det är inte så att man inte hjälper till – man gjorde jättebra insatser bland annat vid skogsbranden i Västmanland. Men det kan bara ges stöd om det handlar om olycka, om att rekquirera räddningsledare och om Försvarsmakten har någon resurs, det vill säga vilket inte längre är säkert.

Prot. 2014/15:14  
24 oktober

Svar på  
interpellationer

I propositionen som ligger till grund för 2009 års försvarsbeslut anger regeringen att Försvarsmakten fortsatt bör kunna bistå det övriga samhället. Men förutsättningen är att det sker inom ramen för myndighetens befintliga resurser och förmåga. Stödet ska kunna inordnas i myndighetens ordinarie verksamhet och – där kommer klämman – får inte bli dimensionerande eller utgöra ett hinder för den ordinarie verksamheten.

Jag tror att Sverige är ett för litet land för att se så snävt på uppgifterna.

Det var också med hänsyn till detta som den helikopterutredare som särskilt skulle utreda huruvida helikopter 4, Vertolhelikoptrarna, skulle avvecklas eller inte till slut rekommenderade avveckling. En utgångspunkt för utredningens ställningstagande i delfrågan om att helikopter 4-systemet inte borde vidmakthållas är att stödet till det civila samhället inte får vara dimensionerande.

Det gjorde naturligtvis att vi stod där tämligen fattiga på brandbekämpningshelikoptrar när den största skogsbranden i Sveriges moderna historia bröt ut. Det var ett aktivt beslut att det skulle vara på det sättet. Det tål nog att tänka på i väntan på utredningen och dess förslag.

Anf. 19 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Först vill jag markera ett stöd för den personal, de myndigheter och de kommuner – alla som var inblandade i detta arbete, inklusive Försvarsmakten – som jag anser gjorde ett bra arbete under denna tid. Det var många som gjorde oerhört avancerade insatser för att klara situationen. Det gäller även färdig materiel som Försvarsmakten och dess personal bidrog med.

När det gäller besluten bör man påminna lite om historien. Jag har inte varit inblandad i dessa frågor mer än under den förra valperioden, och nu tänker jag inte gå in i det på djupet. Men jag kan konstatera att man i försvarsbeslutet 2004 omriktade försvaret från invasionsförsvar till insatsförsvar. Där sade man att man skulle upprätthålla ett militärt försvar som i grunden ska ha förmåga till väpnad strid. Då dimensionerades helikopterorganisationen för de militära uppgifter som Försvarsmakten har. De resurser som man gick in med blir en reaktion på vad som begärdes och den tillgänglighet man förväntade skulle finnas.

Dessutom har civilförsvaret, som tidigare ingick i en bred totalförsvarstanke, reducerats i betydande grad. I den försvarsberedning som nu har arbetat pekar man på att det är nödvändigt att återuppbygga ett civilt försvar också som ett stöd för det militära försvaret.

Vi hade en annan organisation en gång i tiden, och det är olika riksdagsbeslut som har styrt. Det sista stora beslutet i linje med att förändra hela organisationen var det beslut som togs av den gamla riksdagsmajoriteten när man avvecklade den allmänna värnplikten och gick in i ett renodlat yrkesförsvar. Det beslutet togs med tre rösters övervikt.

Nu har vi gått mot ett läge där den nationella dimensionen i Försvarsmakten återigen har kommit upp till ytan, där det tidigare var internationella operationer som skulle gälla och vara det dimensionerande. Men nu har den nationella dimensionen blivit väldigt tydlig, och den har inte minst blivit än tydligare de senaste dagarna när vi har haft underrättelseoperation i Stockholms skärgård.

Det är många funderingar och slutsatser vi måste ha med nu när vi går mot inriktningspropositionen 2015 i fråga om hur vi ska dimensionera de olika förmågor som svensk försvarsmakt har.

Jag vill ändå understryka att vattenbekämpningsresursen finns i svensk försvarsmakt och att den är under uppbyggnad och utökande. Sedan kan man naturligtvis diskutera och fundera på hastigheten i det. Man kan också ägna stor kraft åt att fundera över hur leveranserna av dessa helikoptrar har pågått tidigare under åren. Men den här debatten kanske inte var avsedd för det.

Vi har stora utmaningar framför oss på en mängd områden inom försvars- och säkerhetspolitiken, och det här är en viktig del som vi får se över i framtiden.

Anf. 20 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Det är viktigt att vi ser över hur det civila samhället ska kunna stödja Försvarsmakten. Jag finner det naturligtvis lika viktigt att se det tvärtom, hur Försvarsmakten på olika sätt ska kunna vara ett stöd för det civila samhället.

Inte minst klimatförändringarna kommer rimligen att göra att antalet skogsbränder, och svåra skogsbränder, inte minskar i detta land utan ökar. Det finns nog skäl att följa frågan.

Jag ska inte förlänga debatten, utan jag ansluter mig till det Peter Hultqvist sade angående att vi är överens om att det finns skäl att rikta ett stort och varmt tack till både frivilliga insatser och försvarsinsatser men också till de civila myndigheterna.

Då inkluderar jag även den tidigare regeringen, som på ett snabbt och obyråkratiskt sätt löste en ganska svår penningfråga i sammanhanget – nog så viktigt för de kommande åren i de fyra drabbade kommunerna.

Trots att det säkert vid utvärderingar kommer att visa sig att det har gjorts misstag av olika slag i den här stora insatsen är jag djupt imponerad av styrkan i det svenska samhällsbygget, som ändå klarade av att såväl hantera som koordinera en sådan enormt stor katastrof som detta var. Stort tack till alla inblandade!

Anf. 21 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Jag skulle vilja anknyta till förlängningen på det som riksdagsledamoten var inne på när det gäller samhällets organisation.

En sak som jag tycker att det skulle vara särskilt intressant att titta på är var gränssnittet går mellan kommunernas och länsstyrelsens ansvar. I vilket skede ska man träda in, och vilken beredskap har länsstyrelsen för att klara av det ansvaret?

Den bild jag har fått av operationen i Västmanland var att man gjorde det på ett bra sätt men att man själv fick uppfinna mycket av metoderna och sättet att hantera den akuta situationen. Det gick bra, och man gjorde det på ett kompetent sätt.

När det gäller civilt försvar och militärt försvar är det två sidor av samma mynt. Det är alltså två delar som ska byggas upp så att de stöder varandra. Vi måste nu bygga ett civilt försvar som stöd också för försvarsmakten. Det är klart att har man resurser, då kan man också använda dem över gränser på ett helt annat sätt.

Jag vill också poängtera en annan sak. Det grundläggande ansvaret när det gäller räddningsinsatser vid skogsbränder är kommunalt. Då är det viktigt att man också på den kommunala sidan drar slutsatser om hur man kan utveckla samverkan med privata aktörer och statliga myndigheter *innan* något inträffar och titta på om man kan säkerställa att man i ett givet läge kan förfoga över helikoptrar. Vi har också möjlighet att efterfråga stöd från andra länder, och det kanske är så att man i ett nordiskt perspektiv bör betrakta detta.

Det som har inträffat är också en uppmaning till de politiker som sitter i kommunstyrelser och ledande roller att delta i övningsverksamhet. Jag vet att det kan vara svårt att få till stånd i ett stressat kommunalråds almanacka, men det är väldigt viktigt att man gör det, för den dag det händer har man stor nytta av det.

Överläggningen var härmed avslutad.

#### **§ 14 Svar på interpellation 2014/15:6 om arbetsmarknaden för yngre och äldre**

Anf. 22 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Elisabeth Svantesson har frågat mig hur höjda kostnader för att anställa unga och personer över 65 år kommer att leda till fler i arbete och fler arbetade timmar.

Den tidigare regeringens nedsättning av sociala avgifter för unga är en ineffektiv åtgärd. Den innebär att staten subventionerar arbetsgivare som ändå anställer unga. En rad oberoende bedömare menar att reformen haft mycket små effekter på sysselsättningen, särskilt i förhållande till kostnaden.

Det är mer effektivt att satsa resurser på ungdomar som har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Därför behövs investeringar i jobb, utbildning och praktikplatser. Ingen ung människa ska behöva gå arbetslös i mer än 90 dagar. Regeringen föreslår därför i budgetpropositionen för 2015 bland annat utbildningskontrakt för att möjliggöra för unga arbetslösa att slutföra sin utbildning. Regeringen föreslår också traineejobb, där unga arbetslösa ges möjlighet att arbeta i välfärden samtidigt som de får en relevant yrkesutbildning.

Lön och pension bör beskattas på samma sätt. Att återinföra den särskilda löneskatten för personer över 65 år är ett steg mot ökad likformighet i skattesystemet. Resurserna kan också användas mer effektivt genom åtgärder för att alla ska kunna arbeta längre.

Alla människors kompetens ska tas till vara så länge de kan och vill arbeta. I dag klarar många personer inte av att arbeta till 65 års ålder. Hög arbetsbelastning, stress och osäkra anställningar skapar arbetsmiljörelaterade problem på många arbetsplatser. Regeringen föreslår därför satsningar på att förbättra arbetsmiljön och stärka arbetslivsforskningen i budgetpropositionen för 2015.

Anf. 23 ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Välkommen, Magdalena Andersson, till interpellationsdebatterna!

De sista dygnet har Stefan Löfven och Magdalena Andersson talat om ett paradigmskifte i svensk politik. Jag kan inte annat än hålla med.

Det är ett paradigmskifte eftersom vi nu går ifrån en ansvarsfull politik som har fört Sverige genom kris och lågkonjunktur. Den ska bytas ut mot osäkerhet och lägre tillväxt.

Det är ett paradigmskifte eftersom vi nu har en finansminister som talar om jobb och en aktiv näringspolitik men i själva verket lägger stora skatter på företagande och jobb. Skattehöjningarna och därmed också kostnaderna för företag och arbete är så stora som 40 gånger mer än vad man vill satsa på företagande.

Det är ett paradigmskifte eftersom vi nu har en finansminister som avstår från att beräkna och presentera jobbeffekterna av sin politik.

Det är ett paradigmskifte eftersom vi nu tar resurser från jobbskapande politik för unga och äldre och använder dem till att höja ersättningar för dem som inte jobbar.

Det är definitivt ett paradigmskifte när vi nu ser en regering som inte har ett jobb mål utan ett arbetslöshetsmål. Det är ett mål man kan nå utan ett enda nytt jobb.

Vi ser också ett paradigmskifte i det som Magdalena Andersson svarade på interpellationen men också i dag i *Gomorra* Sverige när hon fick frågan om vad som är det mest jobbskapande i hennes budget. Då svarade hon: traineejobben. Det är det mest jobbskapande – av staten till 100 procent finansierade ettåriga platser i offentlig sektor för ungdomar. Det är det mest jobbskapande som den här regeringen har i sin budget.

Dessutom, herr talman, måste det ses som ett paradigmskifte att vi har en finansminister som beskriver svensk ekonomi som att den är i djup kris. Det är hon rätt ensam om.

Den här frågan har jag ställt till finansministern eftersom jag tror och tycker att det är viktigt att fler unga kommer in på arbetsmarknaden och att fler äldre stannar kvar lite längre. För att hitta drivkrafter för arbetsgivare att anställa en ung i stället för en äldre när vi har en väldigt sammanpressad lönestruktur är just sänkta kostnader en viktig väg att gå. Om det är så – och det är en fråga jag vill ställa till finansministern – att höjda kostnader inte spelar någon roll för företagen eller sysselsättningen, då måste man undra varför regeringen kompenserar kommunerna för den höjda kostnaden för att ha unga anställda. Varför ska kommuner kompenseras men inte de företag där många av de nya jobben vuxit fram?

Herr talman! För mig är det bekymmersamt att vi har en finansminister som nu talar om jobb men lägger fram förslag som faktiskt hotar jobb. Det är ännu mer bekymmersamt att man inte tar med de här beräkningarna i den budget som man presenterar för nästa år. Att inte visa vilka sysselsättningseffekter de här åtgärderna får är inte att ta ansvar, herr talman.

Anf. 24 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Ja, det är ett paradigmskifte efter åtta år med borgerlig regering, där det har funnits *ett* svar på alla frågor. På alla frågor som någonsin har ställts och alla problem som någonsin har uppkommit har det funnits *ett* svar: sänkt skatt.

Prot. 2014/15:14  
24 oktober

Svar på  
interpellationer

Nu finns det en regering som har lite andra idéer, som ser att den politik som har verkat under åtta år inte skapade alla de jobb som den tidigare regeringen och även många ekonomer hade trott att den skulle göra i just de beräkningar som Elisabeth Svantesson tycker är så viktiga. Vi ser efter åtta år att de förhoppningarna tyvärr inte infriades. Det räcker inte att sänka skatten och sedan vänta, rulla tummarna och hoppas att jobben ska komma.

Ungdomsarbetslösheten har inte sjunkit efter det att man sänkte arbetsgivaravgiften för ungdomar. Tvärtom steg den sedan. Det kanske inte är så konstigt eftersom det mest effektiva sättet att stimulera att ungdomar får arbete kanske inte är att subventionera alla de ungdomar som skulle haft jobb i alla fall, de som i alla fall hade haft jobb på McDonalds. Det är naturligtvis mer effektivt att lägga resurserna på de ungdomar som har svårt att komma in på arbetsmarknaden.

Här finns ett paradigmskifte: I stället för att subventionera anställningar för unga, nyutexaminerade handelshögskolestudenter, läkare, civilingenjörer eller ungdomar som har gått yrkesprogrammen på gymnasiet och får jobb direkt vill vi vända resurserna mot de ungdomar som bevisligen har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Det är ungdomar som har varit arbetslösa länge. Vi ser att de som framför allt är arbetslösa bland ungdomar är de som inte har klarat av gymnasieutbildningen. För dem är det väldigt svårt i dag att komma in på arbetsmarknaden, och det lär inte bli lättare när de här ungdomarna blir lite äldre, om 10, 20, 30 år. De har ett långt arbetsliv framför sig.

Då säger vi: Det är bättre att de ungdomarna får en möjlighet att få det stöd de behöver för att ta sig igenom gymnasiet, till exempel genom att kombinera gymnasiestudier på halvtid med ett jobb på halvtid. Det är ett förslag som vi lade fram i budgeten och som vi nu hoppas kommer att passera genom riksdagen.

Det handlar om att ungdomar som är arbetslösa och som inte har gått ut gymnasiet ska kunna göra den här kombinationen och få den här lilla moroten av att ha ett jobb, ett halvtidsjobb. Men det får man bara om man också slutför gymnasieutbildningen. Det är något som har provats i flera svenska kommuner och som har haft väldigt fina resultat. Men vi tycker också att ungdomar som har en gymnasieutbildning och som inte har fått in en fot på arbetsmarknaden ska få möjlighet att ha ett traineejobb i äldreomsorgen.

Det är, precis som du säger, hundraprocentigt subventionerat av det offentliga, precis som alla andra jobb i offentlig sektor och precis som den lön som du och jag har. Det är hundraprocentigt subventionerat av det offentliga.

Det här kommer att vara riktiga anställningar. Vi använder de yrkesintroduktionsavtal som är tecknade mellan arbetsgivarnas parter och som för övrigt den tidigare regeringen har lyft fram som en väldigt viktig svensk modell för att ungdomar ska komma in i arbete. Ni lade ju också på en subvention för att fler ungdomar skulle kunna ha sådana här yrkesintroduktionsavtalsjobb.

Det är precis det vi gör, fast vi lägger in en lite större subvention. Det blev ju inte så många jobb med er modell. Där lägger vi in en större subvention så att fler ungdomar ska få möjlighet att få en riktig anställning. Det gäller under ett år. Då får man in en fot på arbetsmarknaden. Sedan

ska man kunna kombinera det med utbildning. På så sätt får ungdomar in en fot på arbetsmarknaden samtidigt som våra äldre, som är i behov av hemtjänst eller äldreomsorg, kan få en tryggare vardag. Och de som jobbar i äldreomsorgen kan få lite extra hjälp, hjälp med tunga lyft, eller få lite extra tid för de äldre.

Det är vårt förslag. Det är jag stolt över.

Anf. 25 ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Magdalena Andersson svarar fortfarande inte på frågan: Hur många fler jobb blir det när man höjer kostnaden för att anställa äldre personer och de här unga?

Jag håller med om att ungas jobb är prioriterade. När Magdalena Andersson säger att det bara fanns ett svar från den tidigare alliansregeringen är det sant. Men det var inte det svaret Magdalena Andersson använde. Det handlar om jobb. Hur kan vi få fler jobb i ekonomin?

Vi har startat en jobbmotor. Mitt i den hårdaste motvind, i en kall lågkonjunktur, har jobben vuxit fram. Det är över 340 000 fler jobb. Det är unikt. Om Magdalena Andersson inte kan erkänna det har vi verkligen ett paradigmskifte. Då har vi en finansminister som helt stänger ute omvärlden och inte ser att vi faktiskt har fått fler jobb.

Men jobben måste fortsätta att bli fler. Det är därför vi i Alliansen är så tydliga med att den jobbskapande motorn måste fortsätta. Det måste läggas i en högre växel, inte lägre.

När det gäller unga är det väldigt tydligt så att många unga nu har kommit i jobb, men många fler unga behöver göra det. Utbildning är A och O. Det har jag sagt under många år. Det är därför som vi har sagt att den som inte har gjort klar sin gymnasieutbildning måste få stöd för att göra det. Vi har haft ett generöst studiestöd för just de personerna. Det håller jag med finansministern om.

Men låt oss nu gå till den fråga som ingen visste någonting om för en månad sedan, nämligen att ni nu också höjer kostnaden för äldre. Det är uppenbart så att ni nu ska finansiera de löften som ni gav: allt till alla. Det kommer naturligtvis inte att ske, för det var så många löften ni levererade. Men några av de här löfterna, som ni finansierade, ska ni nu hämta hem pengarna för. Då tar ni det från jobb och företagande. Det är svart på vitt. Och det är ett förslag som ingen visste något om, nämligen att höja kostnaden för att anställa äldre.

Jag har haft förmånen att träffa många äldre som har stannat kvar på arbetsmarknaden. Finansministern vet ju också att vi behöver fler unga som kommer in snabbare och att vi behöver fler äldre som orkar jobba lite till, kanske några timmar i veckan eller en dag i veckan. Men många arbetsgivare är rätt skeptiska, dessvärre, och har negativa attityder till äldre arbetskraft. Därför behöver vi uppmuntra detta.

Det är dubbelt så många över 65 år som jobbar i dag, jämfört med 2006. Det beror på många saker, såklart. En del har varit drivkraften för arbetsgivare att låta de här personerna stanna kvar.

Jag ställer då frågan till finansministern: Vad får det här för effekter på äldres sysselsättning? Jag får inget svar på den frågan. Det är en viktig fråga för alla de företag som har startat, till exempel Pensionärspoolen i Lund eller Seniorfixaren i Karlskoga. Där har man dessutom ofta både RUT-tjänster och äldre anställda. De äldre är glada – de kan jobba ett par

dagar i veckan – och företagen har skapat nya jobb. Kommer det här inte att påverka företagandet?

Återigen: Om det inte har någon effekt att höja kostnaderna för de här arbetsgivarna, varför kompenserar regeringen just kommunerna, om det inte påverkar kostnader, verksamheter och sysselsättning? Det här är en fråga som jag fortfarande inte har fått svar på, herr talman.

Anf. 26 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Elisabeth Svantesson! Det finns två sidor. Om det var så att länder som inte hade någon skatt var de länder som hade högst sysselsättning och minst antal arbetslösa skulle vi ha ett problem. Men det är faktiskt inte alls så världen ser ut. Alla skatter man tar ut påverkar naturligtvis ekonomin, men hur man använder skatterna påverkar också ekonomin.

Resultatet av er politik är till exempel att ni har använt alla resurser som har vuxit fram i ekonomin, och mer därtill, till att sänka skatten. Ni har sänkt skatten för personer som arbetar. Men det har till exempel gjort att kvaliteten i äldreomsorgen har sjunkit, som sedan har fått resultatet att över 100 000 personer – de flesta är kvinnor – har gått ned i arbetstid för att de inte tycker att äldreomsorgen håller tillräckligt hög kvalitet. Det får också jobbeffekter.

Man måste titta på vad skatten har för jobbeffekt men också på vad man använder skattepengarna till och vad *det* har för jobbeffekt.

Det vi gör i den här budgeten är att vi finansierar alla de reformer vi lägger fram. Det har vi varit tvungna att göra, eftersom er regering har lämnat ett mycket stort hål i statens finanser efter sig. Det är så stort att vi nu lånar 10 miljoner i timmen för att finansiera era skattesänkningar. Det gör att vi behöver finansiera reformer.

Det är vi ändå ense om. Även Moderaterna har ju månad ut och månad in talat om att krona-för-krona-principen gäller och att man måste finansiera alla reformer. Om det inte finns några pengar att genomföra reformer för, Elisabeth, är väl pengarna slut – eller hur? Det finns inga pengar. Pengarna är slut. Då måste vi finansiera våra reformer, och då behöver man höja skatten. Då får det vara genomtänkt hur man förändrar skatten men också hur man använder pengarna.

Ja, vi höjer skatten, men vi använder de pengarna till offensiva satsningar för att jobben ska kunna bli fler. Det handlar om att investera mer i infrastruktur. Det handlar om att investera mer i företagande, till exempel ungt företagande, turism och exportsatsningar. Det handlar om att satsa mer på utbildning, så att ungdomar kan få en utbildning men också att fler av de ungdomar som skulle vilja få en högre utbildning kan få det.

Vi vänder den trend som den borgerliga regeringen har haft med att dra ned på antalet högskoleplatser. Det var en borgerlig regering som ville att färre ungdomar skulle få möjlighet att få en högre utbildning. Detta vänder vi. Det är också ett paradigmskifte. Fler ungdomar ska få möjlighet att läsa vidare på högskolan.

Vi ser också att välfärden är någonting som är viktigt för arbetskraftsutbudet. Därför ökar vi resurserna så att vi kan anställa fler i äldreomsorgen men också i barnomsorgen. Vi vet hur viktigt det är med en väl fungerande välfärd, inte minst för att kvinnor ska kunna arbeta och kvinnor ska kunna arbeta heltid.

Det är klart att det är en ekonomi. Om man inte skulle ha någon barnomsorg skulle man naturligtvis ha lägre skatt. Men då skulle det vara mycket svårare för föräldrar att jobba. På så sätt är det förnuftigt att ta ut skatt för att se till att man har en väl fungerande välfärd, så att människor, både de som har äldre föräldrar och de som har barn, ska kunna jobba.

På så sätt kan skattehöjningar, om man använder pengarna rätt, faktiskt leda till högre sysselsättning och lägre arbetslöshet än om man har väldigt låga skatter. Och tittar vi oss runt omkring i världen ser vi ganska ofta att länder som har ett ganska högt skattetryck också har en väldigt hög sysselsättningsgrad. Det är det som är tankarna bakom regeringens politik.

Vi redovisar också i finansplanen en samlad bedömning av vad våra åtgärder har för effekt på sysselsättning. Bedömningen är att arbetslösheten sjunker något på kort sikt men att de långsiktiga effekterna av den samlade politiken är osäkra. Det är de alltid.

Tidigare har vi läst finansplaner med väldigt optimistiska bedömningar om vilka fantastiska effekter jobbskatteavdragen ska ha på sysselsättningen, som tyvärr sedan inte har infriats.

Anf. 27 ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Det ska vara genomtänkta skatter – precis. Jag delar finansministerns bild av att det inte handlar om att ha världens lägsta skatter. Det har vi verkligen inte. Det är ingen som betvivlar detta. Men frågan är just: Är de genomtänkta? Är det mest genomtänkta man kan göra att beskatta jobbframväxt och jobbtillväxt? Är det mest genomtänkta man kan göra att göra det dyrare att anställa äldre personer, när vi nu äntligen ser att fler äldre stannar kvar på arbetsmarknaden?

Är det mest genomtänkta man kan göra att höja kostnaderna för att anställa unga, när vi ser att fler unga behöver komma in och vi har en sammanpressad lönestruktur och unga har svårare att konkurrera om jobben?

Sedan står Magdalena Andersson än en gång i kammaren, och vi hör henne ofta på andra ställen också, och talar just om jobbskatteavdragen och hur förfärligt det är att vi har sänkt skatten för vanliga människor, hur förfärligt det är att sjuksköterskor har en hel månadslön till att leva av, kunna konsumera och ha en lite friare tillvaro och hur förfärligt det är att en undersköterska, en brandman eller en lärare har mer pengar kvar i plånboken.

Men sanningen är ju att Socialdemokraterna varje gång som vi har sänkt skatten för vanligt folk har tyckt att det har varit en ganska bra idé och inte heller återställt något på det sättet, därför att det påverkar ekonomin.

Skatter påverkar ekonomin, och skatter kan också leda till fler jobb. Varför satsar man då med en sådan kirurgisk precision på skatter som slår mot företagandet i Sverige när vi behöver fler företag som växer och anställer? De över 340 000 nya jobb som har vuxit fram har ju främst kommit i den privata sektorn. Och varför är det så viktigt? Jo, det är då vi också får mer resurser till välfärd. Vi har 340 000 fler skattebetalare som är med och betalar till en god omsorg och till en bra skola.

Det är på så sätt vi kan få Sverige att växa. Det är också så vi långsiktigt skapar trygghet – inte genom att slå hårdast mot de sektorer där jobben växer fram, för på sikt har vi i så fall inga resurser till välfärd, herr talman.

Anf. 28 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Resurser till den framtida välfärden skapas av att fler arbetar, och det är därför som regeringen i budgeten satsar stort på att fler jobb ska växa fram. Det är det som är i fokus, och det är också därför regeringen har satt upp målet att Sverige ska ha den lägsta arbetslösheten i EU senast 2020.

Det som är bra med det målet är att vi inte bara ska fokusera på arbetslösheten, utan vi ska också noga följa sysselsättningsutvecklingen och antalet arbetade timmar. Det är viktigt att ha fokus på alla dessa tre mål. Det är det som är bättre med det här målet än den förra regeringens mål, som ju mycket väl kunde uppnås bara genom att människor delade på jobben. Det behöver inte komma fram ett enda nytt jobb med det sysselsättningsmål som ni hade satt upp, utan det är bara att dela på jobben. Det behöver inte vara en enda extra arbetad timme för att man ska kunna nå det målet.

Det är det som poängen med det sysselsättningsramverk som vi tänker oss, där man har ett tydligt mål för arbetslösheten men sedan går vidare och noga följer både arbetade timmar och sysselsättningsgraden i ekonomin.

Det här är en regering som kommer att ha ett väldigt tydligt fokus på jobben, för vi vet hur viktigt det är för människor att ha en möjlighet att kunna försörja sig själva. Vi vet vad ett jobb innebär för att man ska känna att man är med och bidrar och är en del av samhällsutvecklingen men också vilken frihet det innebär att kunna ha en egen inkomst och därför kunna bestämma över sitt eget liv.

Det är ett tydligt jobbfokus i den här budgeten från regeringen, men detta jobbfokus kommer inte bara att handla om att sänka skatten. Det handlar om en fungerande barnomsorg, en fungerande äldreomsorg, en fungerande sjukvård, bra utbildningssystem, goda vidareutbildningsmöjligheter för våra unga, fungerande arbetsmarknadspolitik där vi ser till att människor inte fastnar i långtidsarbetslöshet på det sätt som har skett de senaste åren, viktiga investeringar i infrastruktur men också stöd till små företag som vill exportera, ungt företagande och annat – här finns ett samlat program från regeringen som kommer att göra skillnad för Sverige!

Överläggningen var härmed avslutad.

#### **§ 15 Svar på interpellation 2014/15:15 om överflyttning av ansvaret för svensk polis**

Anf. 29 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Maria Abrahamsson har frågat mig på vilket sätt omorganisationen av svensk polis och ytterst medborgarnas berättigade krav på trygghet mot brott gynnas av att ansvaret för polisen flyttas från justitieministern till den nyinrättade posten som inrikesminister.

Omorganisationen av svensk polis ger fördelar både när det gäller resursfördelningen och styrningen av verksamheten. Organisation, arbetssätt och metoder måste dock fortsätta att utvecklas. Polisen måste vässa sin förmåga att klara upp vardagsbrott. Det behövs också krafttag mot den organiserade brottsligheten. Utbredningen av den här typen av brottslighet

är en stor utmaning för samhället att hantera och en högt prioriterad fråga för regeringen.

För att ytterligare stärka kunskaperna och färdigheterna hos polisens anställda måste även polisutbildningen ses över. Regeringen kommer att inleda ett arbete med att göra om polisutbildningen till en högskoleutbildning.

Sveriges invånare har rätt att förvänta sig att staten gör allt den kan för deras trygghet och säkerhet. En professionell och effektiv polis är en hörnsten i det arbetet, men arbetet behöver också involvera den civila krishanteringen i vårt land, såsom Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Mitt samlade ansvar som inrikesminister skapar förutsättningar för att med kraft arbeta för en polisverksamhet med god förmåga att hantera de utmaningar som framtiden bär med sig och bidra till att tryggheten och säkerheten ökar för alla.

Anf. 30 MARIA ABRAHAMSSON (M):

Herr talman! Jag vill passa på att gratulera om inte landet så i vart fall statsrådet Ygeman till upphöjelsen.

Jag har också fått lära mig att det hör till god ton att man tackar statsrådet för svaret. Det vill jag också göra, även om ett uteblivet svar också är ett svar. Det är ungefär min tolkning.

Jag har förstått av att läsa det kortfattade svar som jag fick av statsrådet i går via e-post att man på departementet kanske ännu inte har riktigt kläm på hur den nya ansvarsfördelningen på Justitiedepartementet ska påverka den omorganisation av svensk polis som ska sjösättas vid årsskiftet. Hade man vetat om på vilket sätt denna överflyttning av ansvaret för svensk polis hade fått effekt hade givetvis statsrådet nämnt detta i sitt svar. Det skulle jag ha gjort i alla fall. Det hade jag framhållit som en fördel med omflyttningen av ansvaret. Men vi hörde ingenting om detta.

I stället hör vi att det är viktigt att polisen involveras i den civila krisberedskapen. Det håller jag med om. Det är viktigt. Men vad som gör mig lite förvånad när jag läser bilagan till budgetpropositionen, som just behandlar försvar och samhällets krisberedskap och som jag förstår numera måste vara statsrådet Ygemans husbibel, närmare bestämt, är att där nämns egentligen inte polisen med ett enda ord, förutom när det handlar om blåljusmyndigheterna. Men polisen är bara en av dessa.

Att blåljusmyndigheterna har haft problem med sitt kommunikationssystem Rakel har varit känt sedan länge. Det är väl också den röda tråden i det lilla som eventuellt kan sammankopplas med polisen i den här budgetbilagan: Vad det handlar om är att få Rakel att fungera bättre.

Det är sant, det håller jag med om, men om det är det som motiverar att statsrådet Ygeman också har fått huvudansvaret för svensk polis tycker jag att det vore på sin plats att få detta lite utvecklat, och det får jag inte i det svar som jag hörde läsas upp här i dag.

Statsrådet vet ju att anledningen till att vi i Sverige de senaste decennierna har haft ett samlat politiskt ansvar för hela rättsväsendet hänger ihop med att de olika delarna påverkar varandra. Effektiv polis leder till ökade krav på åklagarmyndigheter, vilket i sin tur leder till ökade krav på domstolar och i förlängningen även på kriminalvården.

När man nu bryter loss en del, det vill säga polisen, och lägger den under en annan minister kan det också uppstå situationer där man behöver

Prot. 2014/15:14  
24 oktober

Svar på  
interpellationer

ha kontroll över vad som händer i de andra delarna i rättskedjan. Hur ska det ansvaret se ut, och vad har statsrådet för kommentar till detta?

Först och främst vill jag dock ha lite mer kött på benen när det gäller hur samhällsskyddet och polisens insatser ska involveras i varandra, just med tanke på att budgetpropositionen inte nämner någonting om detta, mer än att Rakelsystemet måste fås att fungera effektivare.

Anf. 31 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag tackar Maria Abrahamsson för detta.

För det första måste jag understryka att regeringen fattar beslut som ett kollektiv. Allt beslutsfattande i regeringen är enligt regeringsformen kollektivt, vilket innebär att rättskedjan är obruten. Som sakkunskap kan jag upplysa om att även åklagarväsendet och Ekobrottsmyndigheten ligger under inrikesministern i regeringen.

Jag är naturligtvis glad över att Maria Abrahamsson ägnar departementets organisation detta stora intresse, men medborgarna hade kanske blivit lite mer imponerade om samma intresse hade ägnats åt uppklaringsprocenten. Efter åtta år med alliansregeringen sjunker uppklaringsprocenten. Färre och färre brott klaras upp. Om det har vi inte hört ett ord från Maria Abrahamsson. Om uppdelningen av departementsorganisationen har vi hört många ord från Maria Abrahamsson.

Jag kan glädja interpellanten med att vi kommer att återkomma med de synergieffekter som organisationen ger. Vi har trots allt bara suttit i regeringen i två veckor, och de borgerliga partierna som bildade den tidigare regeringen hade åtta års regeringsinnehav med en sammanhållen rättskedja och sjunkande uppklaringsprocent. Vi ska förhoppningsvis kunna fokusera mer på uppklaringen.

Den departementsorganisation som vi har valt med en inrikesminister för både krisberedskapen och polisen är den departementsorganisation som är vanligast i nästan alla andra EU-länder. Om vi tittar på hur EU sorterar sitt arbete i RIF-rådet, rådet för rättsliga och inrikes frågor, är det samma uppdelning där.

Jag känner mig trygg med att när vi nu flyttar polisfrågor till en dedikerad minister kommer vi att få ett starkare fokus på polisens arbete, och vi kommer att kunna jobba vidare med det som de borgerliga partierna i regeringsställning misslyckades med, nämligen att klara upp brott.

Anf. 32 MARIA ABRAHAMSSON (M):

Herr talman! Att regeringen fattar beslut kollektivt är känt – även för mig. Det innebär dock inte att alla statsråd har ansvar för alla myndigheter. Ett exempel är den konflikt som kan uppstå när det blir oklarheter om vilka statsråd som har ansvar för vad.

Häromveckan uttalade sig justitieminister Morgan Johansson i SVT om polisens ”jakt” på papperslösa flyktingar. Han fick en fråga om hur det är möjligt, och Vänsterpartiet uttalade sig kritiskt. Justitieministern svarade att de frågorna inte var hans ansvar utan att polisfrågorna ligger hos Ygeman.

I förra veckan läste jag i Svenska Dagbladet om kritiken från FN:s tortyrkommitté och Europarådet mot de långa häktningstiderna i Sverige. Då svarade polisminister Ygeman att de långa häktningstiderna nog kan vara motiverade när det gäller grova brott och grov organiserad brottslighet.

Häktningsfrågor och häktningstider regleras i rättegångsbalken och ligger inom kriminalvården. Hur ska man förhålla sig till att statsrådet helt plötsligt tassar på den marken? Det är inte heller helt glasklart.

Uppklaringsprocenten behöver absolut bli bättre. Det är därför vi sätter en ny polisorganisation vid årsskiftet. På de tre veckor den nya regeringen har jobbat har ni inte hunnit ta fram den. Det är den tidigare regeringen som har arbetat fram den. Det kan vi vara överens om.

Jag vidhåller att jag inte är särskilt fixerad vid departementsindelningen. Det är inte orsaken till min fråga. Det framgår av min interpellation att jag undrar på vilket sätt omorganisationen gynnar medborgarnas trygghet mot brott. Det är vad jag vill ha svar på.

Eftersom man gör en rätt omfattande organisationsförändring, som inte har skett på 30 år i Sverige, tycker jag att det går att ge något mer besked än att det ser ut så i hela Europa, att det nog ska gå bra och att statsrådet kan göra en kraftfull insats. Jag vill ha lite mer tydliga besked om vilka överväganden som ligger bakom förändringen.

Anf. 33 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Även om den tidigare borgerliga regeringen har jobbat fram reformen av polismyndigheten vill jag för tydlighetens skull säga att vi till fullo står bakom den. Vi har inte några planer på att göra några övergripande ändringar av den. Det är en riktig politik som vi också har deltagit i. Det ska inte råda några tveksamheter för den som lyssnar på debatten.

Sedan var det frågan om de långa häktningstiderna. Maria Abrahamsson har en erfarenhet både som jurist och som journalist. Då kanske man kunde begära att hon lite bättre kunde citera inrikesministern. Min poäng var att brottsutredningarna ibland är så komplicerade att det inte går att korta häktningstiderna. Det finns fall där rättssäkerheten och samhällets förmåga att utreda brott faktiskt gör att det krävs långa häktningstider. Det beror helt enkelt på att brotten är så svåra att reda ut. I fallen med de extremt långa häktningstiderna rör det sig om mycket grova brott och mycket komplicerade utredningar.

Jag tillhör absolut dem som tycker att vi ska ha så korta häktningstider som möjligt och att restriktionerna under häktningstiden ska vara så få som det bara går. Men jag tänker inte kompromissa på möjligheten att utreda brott och grova brott grundligt. Häktningsomprövas av domstol var 14:e dag. Det är upp till domstolen att bedöma om det finns skäl att förlänga häktningen ytterligare 14 dagar.

Skälen till den nya departementsorganisationen verkar vara kärnan i Maria Abrahamssons intresse för frågan. Jag tycker att Maria Abrahamsson är lite orättvis. Jag har sagt att vi kan få ytterligare fokus på polisens organisation. Vi kan leda ett arbete för att öka uppklaringsprocenten, som den borgerliga regeringen misslyckades med under åtta år vid makten – trots en sammanhållen rättskedja på departementet.

Vi går stärkta in i EU-arbetet eftersom vi får samma typ av organisation som i många av de andra länderna. Och det finns synergieffekter i att samordna allt som har med säkerhet och skyddsverksamhet att göra.

Prot. 2014/15:14  
24 oktober

Svar på  
interpellationer

Med detta sagt: Jag hoppas att Maria Abrahamsson har förståelse för att hon får vänta några veckor på detaljerna.

Anf. 34 MARIA ABRAHAMSSON (M):

Herr talman! Jag har förståelse för detta, och jag väntar gärna på svar. Jag kommer inte att släppa frågan utan återkomma till den.

Däremot tror jag att statsrådet ska akta sig för att ge sig in i diskussioner om att analysera arbetets gång i domstolar. De flesta som har intresse för kriminalpolitiska frågor och rättsfrågor vet att brottmål kan vara komplicerade. Men detta är en illustration av hur svårt det kan bli att förhålla sig till vem av ministrarna, justitieministern eller polisministern, som har ansvaret för rättspolitik. Det hade varit mer befogat om Morgan Johansson hade svarat på just frågan om synen på häktningstider. Det får ni göra upp sinsemellan.

Där kommer jag in på nästa led i frågan. Så länge statsråd på samma departement är överens, i detta fall om rättskedjan, är det bra. Men vad händer den dagen det blir konflikt? Vad händer den dagen när statsrådet Ygeman vill ha mer pengar till sin polisorganisation och justitieminister Johansson säger att pengarna behövs för att bygga fängelseplatser? Det är en diskussion som jag gärna ser fram emot att ta med er längre fram.

Jag konstaterar att det som var kärnan till min interpellation var frågan om hur involveringen av polis och civil beredskap ger synergieffekter. Vi har fått reda på att det blir synergieffekter – dock inte vilka. Det är intressant för den rättssökande allmänheten och den allmänhet som vill ha sina brott uppklarade, det vill säga frågan om uppklaringsprocenten. Det finns inga besked alls. Det kan jag bara tolka på ett sätt, nämligen att statsrådet Ygeman inte riktigt vet vad han ska ha den nya organisationen till.

Anf. 35 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Det hade inte spelat någon roll vilket svar jag hade gett Maria Abrahamsson. Slutanförandet var skrivet på förhand: ”Det här var inget svar!”

Jag hade kunnat stå här i timtal och läsa upp olika synergieffekter och möjligheter, ge exempel på fördelar från olika europeiska länder. Men det var inte poängen. Maria Abrahamssons poäng var att säga att det inte var ett svar. À la bonne heure! Det är oppositionspolitikerns roll. Välkommen dit!

Jag förstod också att Maria Abrahamsson hade stor erfarenhet av bråkande ministrar efter åtta år med en borgerlig regering. Må så vara. Nu har vi en ny regering. Det kommer säkert att vara diskussioner i den också, men regeringen fattar beslut som kollektiv. Det finns inget annat beslutsfattande.

Därmed finns det bara en uppfattning i regeringen, oavsett hur arbetet är fördelat mellan de olika statsråden. Det är min förhoppning att den nya samarbetsregeringen ska dels ha en bättre stämning, dels ha ett bättre samarbete med riksdagen och riksdagens samtliga partier. I ett så litet land som Sverige har vi inte råd att ha en väldig massa olika uppfattningar om hur vi ska gå framåt.

Jag hoppas att även Moderaterna ska kunna vara med i arbetet för att skapa ett tryggare och bättre Sverige, där vi klarar upp fler brott och där

tryggheten hos medborgarna ökar. Maria Abrahamsson lovade att återkomma i fler debatter. Då kan jag bara säga att jag ser fram emot dem och tackar för den här debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2014/15:14  
24 oktober

---

*Svar på  
interpellationer*

#### **§ 16 Svar på interpellation 2014/15:10 om ekonomiskt utsatta barns hälsa**

Anf. 36 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Karin Rågsjö har frågat mig:

- vad jag avser att göra för att hitta strategier för att motverka de ökande sociala och ekonomiska klyftorna när det gäller hälsa
- vilka åtgärder jag avser att vidta för att minska den psykiska ohälsan hos barn och unga
- vad jag avser att göra för att stödja kommuner och landsting i det förebyggande arbetet för en jämlik hälsoutveckling.

Jag vill börja med att tacka Karin Rågsjö för de mycket angelägna frågor som hon ställer. De sociala hälsoklyftorna och utvecklingen av den psykiska ohälsan är några av de mest aktuella utmaningarna inom folkhälsoområdet, inte minst när det gäller hälsosituationen bland barn och unga.

Det är fortfarande så att folkhälsan i Sverige utvecklas positivt för befolkningen i helhet. De flesta av oss kan se fram emot ett både längre och friskare liv än tidigare generationer. Ur hälsosynpunkt är Sverige ett bra land att leva i för de allra flesta av oss.

Men den goda hälsan är inte jämnt fördelad. Klyftan mellan de grupper som har den bästa hälsan och dem som har den sämsta har ökat under de senaste åren. Och det finns tydliga samband mellan hälsa och socioekonomiska förhållanden nästan oavsett vilka hälsoproblem det gäller. Det är också uppenbart att risken för sämre hälsa är större hos barn som växer upp i ekonomisk utsatthet. Så vill vi inte ha det.

Regeringen redogjorde i regeringsförklaringen för ett antal åtgärder inom ett flertal politikområden som har betydelse för folkhälsans utveckling. Också i den budgetproposition som lämnades till riksdagen i går föreslås en rad åtgärder som syftar till att förbättra människors sociala och ekonomiska livsvillkor och som därmed också bidrar till bättre förutsättningar för en god och jämlik hälsa. Ett exempel är förslaget om att receptbelagda läkemedel ska vara kostnadsfria för barn och ungdomar under 18 år från den 1 juli nästa år.

Utöver de insatser som görs inom olika politikområden för att skapa bättre sociala levnadsvillkor för alla kommer regeringen att tillsätta en särskild kommission för jämlik hälsa. Kommissionen ska bland annat identifiera förhållanden som orsakar skillnader i hälsa och lämna förslag på hur skillnaderna kan minskas.

Den psykiska ohälsan är en stor utmaning, bland annat när det gäller den oroande utvecklingen bland barn och unga. Insatser på detta område är därför prioriterade för regeringen. Också här är de socioekonomiska skillnaderna tydliga, och det kommer därför att vara en viktig fråga för kommissionen att arbeta med. Men regeringen föreslår också andra åtgärder som har betydelse för barns och ungas psykiska hälsa. Till exempel har de insatser som regeringen föreslår för att förbättra skolan och för att öka ungdomars möjlighet till arbete stor betydelse för den psykiska hälsan.

Kommuner och landsting har ett stort ansvar i det förebyggande arbetet. Det finns redan en stor medvetenhet om detta i många kommuner och landsting. Genom Folkhälsomyndigheten finns tillgång till folkhälsodata på kommunnivå och också kunskapsunderlag och metodstöd. Folkhälsomyndigheten och Sveriges Kommuner och Landsting har tidigare i år skapat Mötesplats social hållbarhet, som är ett forum för både offentliga och privata aktörer med syfte att stärka den sociala hållbarheten och minska skillnaderna i hälsa. Regeringen ser positivt på detta initiativ, och jag är övertygad om att också kommissionens arbete kommer att ge oss ytterligare kunskap om hur staten, kommunerna och landstingen på bästa sätt kan samverka för att nå målet om en jämlik hälsa för alla.

Anf. 37 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för ett fylligt svar. Jag är väldigt glad att det blir en folkhälsokommission och hoppas att den kommissionens arbete blir hands on och att det inte blir en folkhälsobyråkrati, något som vi har sett alldeles för mycket av de senaste åren. Vi måste göra någonting på riktigt.

Hur står det då till med folkhälsan? Precis som statsrådet själv sade ser det bra ut för Sverige som helhet. Men när vi dyker ned i siffrorna ser vi någonting helt annat, och det är att skillnaderna ökar markant. De har ökat markant under de senaste åtta åren.

När det gäller alla stora dödsorsaker – cancer, stroke, olyckor, självmord – är det den del av befolkningen som har kort utbildning som drabbas mest. Det här är också en grupp som har en sämre hälsoutveckling än andra i samhället. I Rinkeby ser statsrådet helt andra hälsoproblem än i den stadsdel jag bor i, Kungsholmen. Det här är nämligen en fråga om klass.

Kvinnor som endast har en grundskoleutbildning är en grupp som på olika sätt har farit väldigt illa under de senaste åren. Dödligheten i åldersgruppen 35–64 år har minskat med 6 procent under 20 år. Kvinnor som har mer än gymnasieutbildning har en helt annan hälsoutveckling. Den har nämligen blivit 33 procent bättre. Det är alltså markanta skillnader. Att vara kvinna med kort utbildning är en riskfaktor i dag när det gäller hälsa. Det här är en väldigt viktig fråga.

I slutrapporten *Closing the Gap in a Generation* som WHO överlämnade, eller den så kallade Marmutkommissionen, säger man att detta är ett mycket stort politikområde, precis som statsrådet själv sade. Det handlar inte bara om att dela ut broschyrer om alkohol, utan det handlar om att göra mycket annat inom skola, arbete, bostadsområden och så vidare. Marmutkommissionen gav oss några riktmärken: förbättra utsättningarna för människors dagliga liv, angrip den ojämna fördelningen av makt, pengar och resurser, mät och förstå problemen och bedöm effekterna av åtgärder,

det vill säga att man ska följa upp. Det har vi tyvärr sett väldigt lite av i Sverige.

Den regering som avgick för några veckor sedan har inte direkt tagit fasta på detta. Man har mer satsat på livstidsfrågor utan större räckvidd. Det är bra att den budgetproposition som ni har förhandlat fram tillsammans med Vänsterpartiet är mer fokuserad på att man ska göra någonting på riktigt, alltså mer hands on.

Den dåvarande regeringen gav redan 2010 Statens folkhälsoinstitut i uppdrag att ta fram riktlinjer och titta på hur Marmutkommissionen hade arbetat. Men det hände inte mycket efter det, nästan ingenting. Man kan säga att den förra regeringen inte alls hade syftet att minska hälsoklyftorna, utan den har i stället mer fokuserat på att ta fram reformer som har gynnat en redan välbeställd medelklass.

Nu ska vi ta nya tag, och det gläder oss att ni ska gradera upp folkhälsan till en större samhällsfråga; därav den första frågan till statsrådet.

Anf. 38 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag är väldigt glad över att kunna konstatera att jag och Karin Rågsjö i det stora hela är överens, både om politikens inriktning och om vilka utmaningar vi står inför.

Just det faktum att problemet med de stora hälsoklyftorna berör många fler politikområden än bara folkhälsoområdet och måste mötas på många fler politikområden är en av de stora anledningarna till att vi vill tillsätta en nationell kommission för jämlik hälsa. Kommissionen ska brett kunna se över vilka utmaningar vi står inför men också, precis om Karin Rågsjö var inne på, kunna presentera förslag som blir mer hands on.

Jag ser väldigt mycket fram emot att i det arbetet samarbeta med aktörer utanför den politiska sfären – med forskningen, med olika delar av vårdkedjan och naturligtvis också med aktörer på andra politikområden – för att med en god faktagrund kunna ta mig an detta, som kanske är en av de största utmaningarna inför framtiden.

Det handlar ofta inte bara om enskilda individers hälsa utan också om stora samhällskostnader som kan sparas in. Det innebär att vi kan lägga resurser på att förbättra vår övriga välfärd och bygga Sverige till ett bättre land, inte bara för några utan för alla. Jag ser fram emot att samarbeta med Karin Rågsjö i det arbetet.

Anf. 39 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Den psykiska ohälsan, speciellt i barn- och ungdomsgruppen, tickar på. Ju sämre ekonomiska förutsättningar föräldrarna har, desto sämre hälsa har barnen. Klasskillnaderna har verkligen förstärkts i Sverige under de gångna åtta åren. Jag som vänsterpartist hoppas att vi nu kan ta en annan sväng, en vänstersväng.

Denna utveckling har påverkat folkhälsan. Barn till föräldrar med högst socioekonomisk status löper i dag 40–45 procents lägre risk att bli inskrivna på sjukhus än barn vars föräldrar har lägst socioekonomisk status. Barn som lever i ekonomiskt utsatta situationer löper mer än dubbelt så hög risk som barn från andra samhällsgrupper att dö under barndomen.

Prot. 2014/15:14  
24 oktober

Svar på  
interpellationer

Skillnaden mellan barn i och utanför ekonomisk utsatthet är allra störst när det gäller risken att bli inskriven med en diagnos som är relaterad till psykisk hälsa. Den är nästan tre gånger så stor för de barnen. Detta är alltså ett väldigt allvarligt samhällsproblem.

Precis som statsrådet sade innan har skolan stor inverkan, eller rättare sagt: Hälsan har stor inverkan på för hur det går för barnen i skolan. Bara 60 procent av barn med psykisk ohälsa får i dag gymnasiekompetens. I gruppen som helhet är det 87 procent. Det är alltså en markant skillnad. Av dem som har varit inskrivna på grund av psykisk ohälsa har 17 procent ekonomiskt bistånd vid 23 års ålder. I den populationen som helhet är det annars 4,7 procent.

Frågan om barns och ungdomars psykiska ohälsa är en jätteviktig folkhälsofråga. I budgetpropositionen kan man se att vi i alla fall går i rätt riktning. Detta är oerhört viktigt och måste prioriteras upp.

Det gäller också den psykiatriska slutenvården, som har minskat, men inte för åldersgruppen 15–24 år. Detsamma gäller självmorden. De har också stannat av, men inte i den åldersgruppen. Här krävs ett ordentligt tänk. Det krävs resurser och ett arbete från staten och från kommuner och landsting med ett tydligt förhållningssätt.

Detta hänger också ihop med klass. Om vi tittar på vilka grupper som drabbas kan vi se att det fortfarande är de som har låg utbildning. Den låga utbildningen hänger ihop med hälsan och också med hur barnen till dessa föräldrar får det senare i livet. Detta är en fråga vi måste prioritera.

Budgetpropositionen ger hopp, måste jag säga. Det ska bli intressant att följa det här arbetet. Men just den psykiska ohälsan måste vi prioritera på ett helt annat sätt, specifikt när det gäller barn och ungdomar. Jag ser fram emot att statsrådet kommer att göra det i sitt framtida arbete med de här frågorna.

Anf. 40 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag kan återigen konstatera att jag och Karin Rågsjö har samma ambitioner på det här området.

Det är viktigt att poängtera att även om barn- och ungdomspsykiatrin dras med sina egna specifika utmaningar – både organisatoriska och till viss del när det gäller resurser – är, precis som Karin Rågsjö påpekar, arbetet med den psykiska ohälsan mycket större. Framför allt går det att göra mycket förebyggande, så att barn och unga inte hamnar inom psykiatrin. Med relativt enkla medel går det, i skolan och fritidsverksamhet och under barnens tidiga år, att göra insatser som underlättar för att barnen inte ska hamna i psykisk ohälsa.

När vi diskuterar folkhälsofrågor är det därför viktigt att vi gör det ur ett bredare perspektiv än det kanske traditionella synsättet, där vi tar ett ganska smalt politikområde och diskuterar det på dess egna premisser. Detta är utmaningar som måste mötas i princip från alla departement och på i princip alla politikområden för att detta ska få verklig effekt.

Med utgångspunkt i den debatt som vi hade under förra mandatperioden och som i stor utsträckning handlade om barnfattigdom har regeringen nu presenterat ett antal reformer. Jag nämnde tidigare läkemedelsreformen, alltså gratis läkemedel för barn under 18 år. Men vi har också förslag om höjt underhållsstöd, vilket kommer att förbättra för barn i utsatta familjer, och det finns också en rad andra åtgärder som man skulle

kunna ta till, just för att ta det breda grepp som behövs för att barn och unga aldrig ska behöva hamna i psykisk ohälsa.

Prot. 2014/15:14  
24 oktober

Anf. 41 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Det ser lite olika ut över Sverige, och det ser olika ut beroende på vilken den politiska majoriteten är. I Malmö har Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet jobbat ambitiöst med sin folkhälso-kommission, som täcker flera områden. Det är en politik på riktigt som gör skillnad. I den kommun där Alliansen har suttit i majoritet har däremot ordet "folkhälsa" över huvud taget inte nämnts i fullmäktigesalen på åtta år.

Vad kan man då göra för att få ett större tänk om folkhälsa – ett flöde där folkhälsa, precis som statsrådet säger, inte är en livsstilsfråga utan handlar mer om människors livsvillkor? För att nå kommuner och lands-ting krävs ett tydligt arbete. Skiljelinjen går väldigt mycket mellan höger och vänster. Jag hoppas verkligen att vi får en offensiv folkhälsopolitik som skapar förutsättningar för att arbeta med folkhälsa på ett helt annat sätt. Då krävs det att man går upp från byråkratin och gör saker mer på riktigt. Det krävs också nog på myndighetsnivå. Det ska göra skillnad för människor.

Jag hoppas att vi kan se de skillnaderna om fyra år och att det då har hänt något på folkhälsoområdet på riktigt. Jag tackar återigen statsrådet för svaret och ser fram emot ett bra samarbete!

Anf. 42 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag kan använda min sista debattid åt att sammanfatta. Jag tror, precis som Karin Rågsjö, att det handlar om att arbeta brett och att ha en hög ambitionsnivå om vi ska kunna förbättra folkhälsan, inte minst för barn och unga.

Regeringen har en hög ambition på det här området. Att börja med ett arbete för att minska hälsoklyftorna leder också till en massa goda efterverkningar, inte minst när det gäller den ekonomiska utvecklingen, både för den offentliga sfären och för det privata näringslivet. Folkhälsopolitiken måste utgå från premissen att ett samhälles bästa resurs är dess medborgare.

Det är också viktigt att vi inte faller ned i slentrian och ser på dessa satsningar som ettårssatsningar. Man måste ha ett långsiktigt perspektiv. När vi talar om barns och ungas psykiska ohälsa, till exempel, räcker det inte med satsningar på ett, två eller tre år, utan man måste ha ett perspektiv som gäller hela barn- och ungdomsåren.

Samtidigt som vi nu för en spetsig, progressiv politik som är anorlunda än den tidigare borgerliga regeringens behöver vi hitta de breda lösningarna med alla progressiva krafter i den här kammaren och runt om i Sverige och få ett långsiktigt samarbete för att förbättra barns och ungas hälsa. Jag ser fram emot det samarbetet, och jag ser särskilt fram emot att samarbeta med Karin Rågsjö i de här frågorna. Jag tackar så mycket för interpellationen och för ditt starka engagemang!

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på  
interpellationer

**§ 17 Svar på interpellation 2014/15:16 om mångfald i vård och omsorg**

Anf. 43 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Finn Bengtsson har frågat mig varför alla underleverantörer som vanligen agerar utifrån ett strikt marknadsekonomiskt perspektiv fortsatt ska få verka i den gemensamma välfärdens tjänst.

Han har även frågat mig om jag har någon uppfattning om hur mycket riskkapital som i dag ägnar sjukvården sitt intresse och hur jag tror att den ingångna överenskommelsen kommer att utveckla detta kapitaltillskott för servicenäringen.

Finn Bengtsson har dessutom frågat mig hur jag tror att situationen för arbetstagare, företagare och företag kommer att bli om man tvingas vänta på ett besked om sin framtid under 2016.

Avslutningsvis har han frågat mig om jag tänker föregripa resultatet i Ägarprövningsutredningen genom att ge direktiv till en helt ny utredning för väsentligen samma frågeställning.

En demokratiskt styrd och solidariskt finansierad vård som ges efter behov är en grundläggande del av den svenska välfärden. Vi anser därför att det är viktigt att skattemedel används till just den verksamhet som de är avsedda för, det vill säga för att utveckla välfärden. Det handlar inte i första hand om att berika enskilda företag eller enskilda individer.

Följaktligen behöver den vinstjakt som pågår i välfärden och som den förra regeringen uppmuntrade stoppas – detta eftersom kommersialiseringen får negativa följder vad gäller likvärdighet, kvalitet, effektivitet, behovsstyrning och öppenhet inom den samlade välfärden. Dagens kommersialisering av välfärden har dessutom lett till ett ökat behov av kontroll och granskning i efterhand, något som skapar resursslöseri och ineffektivitet.

Mot bakgrund av detta finns det behov av att skapa ett gemensamt regelverk som på förhand reglerar att aktörer som verkar i välfärden har verksamheten som främsta syfte, inte vinstintresset.

Frågan om vinst i välfärden behöver adresseras från en rad olika perspektiv för att politiken ska vara verkligt verkningsfull. Vi är väl medvetna om att det är en omfattande process som måste ske i flera steg.

Jag tycker att det är viktigt att vi skiljer på verksamheter som med fördel kan läggas ut på privata aktörer, även vinstsyftande sådana, och verksamheter som måste ha andra mål som huvudsyfte.

Produktion av till exempel material och utrustning kan med fördel läggas ut på vinstsyftande privata aktörer. Hälso- och sjukvård handlar däremot om mer komplicerade tjänster där det i förväg är svårt att definiera exakt vad patienter och medborgare har behov av och patientens bästa måste vara primärt i fokus.

Vinstjakt i hälso- och sjukvården kan skapa felaktiga incitament för verksamheterna, vilket kan få negativa konsekvenser för välfärden.

I budgetpropositionen för 2015 finns det förslag som stärker medborgarnas och de folkvalda församlingarnas ställning samtidigt som en mångfald av olika alternativ och utförare värnas.

Vi satsar dessutom i budgetpropositionen miljardbelopp på hälso- och sjukvården. Medel avsätts bland annat för att förbättra förutsättningarna

för rätt användning av professionernas kompetens, för att förbättra förlossningsvården och för att korta väntetiderna i cancervården.

Ägarprövningsutredningen ska enligt sina direktiv redovisa sitt arbete senast den 1 november 2014. Utredningen har dock inkommit med en begäran om förlängd tid, och regeringen avser att behandla denna begäran inom kort.

Då Finn Bengtsson, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav talmannen att Sofia Fölster i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 44 SOFIA FÖLSTER (M):

Herr talman! Jag vill tacka sjukvårdsministern för hans svar men måste erkänna att min djupa oro över regeringens agerande inte har mildrats efter att jag har läst svaret.

Jag drar slutsatsen att ministern inte känner till Ruth Berglund som är vd för Strukturrutan AB. Ruth är småföretagare i Östersund och driver ett prisbelönt äldreboende. Ruth har haft planer på att starta ytterligare ett äldreboende men vill nu dra sig ur avtalet efter vunnen upphandling på grund av den nya osäkerhet i branschen som regeringen har skapat med sin överenskommelse.

Ruth är tyvärr inte ensam. 11 000 företagare i vård- och omsorgssektorn befinner sig i samma situation. Dessa företag anställer totalt 160 000 sjuksköterskor, läkare, vårdbiträden med flera. 93 procent är småföretag, och 54 procent drivs av kvinnor.

Vården och omsorgen är navet i välfärdens kärna, som vi alltid ska värna. Vi politiker har till uppgift att se till att vården och omsorgen håller hög kvalitet och kommer alla som behöver till del. Det betyder att vi måste ge vårdgivare goda förutsättningar att göra ett bra jobb och samtidigt ställa krav på resultat. Där det finns brister, oavsett om det sker hos kommunala eller privata verksamheter, ska vi sätta in åtgärder.

Herr talman! Det gör mig djupt oroad att sjukvårdsministern i och med den här överenskommelsen prioriterar ideologiska käpphästar före kvalitet och resultat.

I stället för att jaga bristande resultat jagas driftiga företagare. Detta tydliggörs återigen i sjukvårdsministerns svar där han menar att kommersialisering av välfärden har lett till ett ökat behov av kontroll och granskning.

Att sjukvårdsministern inte tycker att offentligdriven välfärd ska kontrolleras och granskas på samma sätt visar återigen att ideologi går före kvalitet för regeringen. Kan statsrådet svara på varför lägre kvalitetskrav ska ställas på den offentligt drivna verksamheten?

Vidare vill jag ha svar på frågan om sjukvårdsministern kommer att föregripa resultatet i den utredning om ägardirektiven som snart är färdig. Ministern säger att regeringen ska behandla frågan om uppskjuten tidsfrist.

Frågan som jag fortfarande väntar svar på är om och hur ministern kommer att ta vara på resultatet från den utredning som pågår och snart når sitt slutskede.

Slutligen vill jag gärna att statsrådet utvecklar varför företagsamhet tillåts för dem som tillverkar läkemedel, sjukvårdsmaterial, lagar mat till äldre eller bygger lokaler men inte för dem som utför den faktiska vården.

Prot. 2014/15:14  
24 oktober

Svar på  
interpellationer

Sjukvårdsministern hänvisar till att det är för komplicerade tjänster. Jag skulle gärna vilja veta på vilket sätt det är mer komplicerat att driva en vårdcentral än att till exempel utveckla ett nytt läkemedel?

Med slopad LOV i primärvården, vinstbegränsningar, regelkrångel och inte minst en förlängd tid av osäkerhet slår regeringen undan benen för tusentals småföretagare som i dag verkar inom vården och omsorgen. Det drabbar även de 160 000 anställda som finns i branschen, för att inte tala om alla de patienter och brukare som inte vet om deras vårdgivare kommer att finnas kvar om ett år.

Anf. 45 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tackar för interpellationen. Min utgångspunkt som sjukvårdsminister och regeringens utgångspunkt är i första hand att värna patienternas intresse av en god och jämlik vård som ska vara likvärdig över hela landet.

I detta arbete ingår det numera också att se över hur vården och omsorgen i landet har utvecklats under de senaste 20 åren. Det har skett ganska stora omställningar. Till viss del har de varit bra. Möjligheten för den enskilde att påverka sin egen omsorg och vård har ökat, och det är bra. Möjligheten för personalen inom dessa verksamheter att ha ett större inflytande över sitt eget arbete har i vissa fall ökat, och det är också bra.

Samtidigt har vi kunnat se hur utvecklingen ibland har försämrat möjligheterna. Det gäller inte minst att vi har fler vinstdrivande företag inom vård- och omsorgssektorn som ibland sätter vinstintresset före patienternas behov av en god vård och en god omsorg.

Under åren har vi fått flera rapporter om detta via medierna men också via mer formella kanaler. Vi har också debatterat det i valrörelser och politiska debatter.

Själva grogrunden för den här debatten är inte i första hand ideologiska käpphästar utan människors oro för vad vinstintresset gör med vår gemensamma välfärd.

Var det någon fråga som jag mötte under den senaste valrörelsen kanske mer än andra var det just oron över i vilken riktning vår gemensamma välfärd går, oron för att det inte i första hand är ens behov av vård och omsorg som står i fokus utan behovet för enskilda företag att göra vinst.

Det är därför som vi nu har slutit en överenskommelse mellan regeringen och Vänsterpartiet för att närmare granska vilka effekter detta har haft men också hur vi kan rätta till de problem som har uppkommit med de senaste årens utveckling på det här området. Den har – det vill jag återigen poängtera – i många stycken varit bra. Men i de stycken där det inte har varit bra har vi från politikens sida ett ansvar att agera, och det är det vi nu gör.

Vi vill göra detta så skyndsamt som möjligt, men vi inser att problemet och utmaningarna är stora. Därför kommer detta att ta tid.

Jag kan bara beklaga om enskilda näringsutövare känner en otrygghet i detta arbete. Men från politikens sida måste man ibland prioritera, och vi kan inte från den här regeringen prioritera bort patientperspektivet och perspektivet att i första hand stå upp för god vård och omsorg.

Om utvärderingen leder fram till att vi kan förbättra välfärden så att fler människor känner trygghet när man blir sjuk eller gammal eller i övrigt

behöver vård och omsorg tycker jag att det är rätt att göra detta, och jag kan i varje enskilt ögonblick försvara att vi har lagt fram de här förslagen och det kommer att ta den tid det tar. Vi kommer att ha ett bra underlag för att reformera svensk välfärd och göra den ännu bättre.

Prot. 2014/15:14  
24 oktober

Svar på  
interpellationer

Anf. 46 SOFIA FÖLSTER (M):

Herr talman! Jag vill börja med att bemöta några av de påståenden som ministern lyfte fram i debatten.

Sjukvårdsministern talar som om kvalitet och driftsformer skulle vara nära besläktade. Men när vi tittar på de resultat som vi ser vet vi båda två att detta inte är sanningen.

14 av 20 av Sveriges mest populära vårdcentraler drivs i privat regi. Privata vårdgivare får bättre betyg av sina anställda än vad offentligt drivna får enligt Jobbhälsobarometern. Enligt en mer omfattande studie som Socialstyrelsen har gjort kan vi inte se några entydiga skillnader i kvalitet mellan kommunalt och privat drivna äldreboenden.

Självklart finns det exempel på verksamheter där kvaliteten brister. Men de exemplen går att hitta bland både de privata och de offentligt drivna verksamheterna.

Utifrån detta kvarstår min oro över att överenskommelsen med Vänsterpartiet i den här frågan är ideologiskt driven snarare än syftar till bättre resultat. Om det vore så att bättre kvalitet i vården vore det primära syftet skulle vi se mer kontroll, mer resultatuppföljning och fler åtgärder mot brister – inte jakt på företagare som oavsett resultat och kvalitet nu stoppas.

Sjukvårdsministern nämner också SVB-formen, som om det vore ett alternativ för de 11 000 företagare som i dag finns i branschen. Problemet är att SVB-formen redan har prövats och att den kritik som riktades från en rad remissinstanser, som Konkurrensverket, Skatteverket och Bolagsverket, redan inför införandet av den här bolagsformen har visat sig vara sann. Vi har i dag bara två företag i SVB-form som verkar inom vård- och omsorgssektorn, varav det ena redan har ansökt om konkurs.

Herr talman! Jag skulle vilja byta perspektiv och lyfta ett annat perspektiv i den här frågan som jag tycker alltför sällan blir belyst. Det är att detta faktiskt också är en kvinnofråga.

Enligt en rapport som Vårdföretagarna har tagit fram med siffror från SCB drivs 54 procent av företagen inom vård och omsorg av kvinnor. Det är nästan dubbelt så många kvinnliga företagsledare jämfört med övriga näringslivet. Inom äldreomsorgen drivs 67 procent av företagen av kvinnor.

Det beror på att etableringsfriheten har öppnat upp nya karriärvägar i en bransch som under lång tid har varit dominerad av kvinnliga anställda. I många yrken där kvinnor tidigare nådde ett tak i karriären finns nu möjlighet att starta eget och att bli chef. Det gör inte bara att branschen är i framkant vad gäller jämställdhet utan också att fler kvinnor än tidigare nu blir aktuella för att komma in i bolagsstyrelser även i övriga näringslivet och få meriter.

Feminism är för mig att aldrig behöva bli missgynnad eller hållas tillbaka på grund av sitt kön. Tyvärr ser vi i dag att kvinnor fortfarande ligger i lä vad gäller löneutveckling och chefspositioner. Ett av skälen till detta är att det har varit omöjligt att göra karriär inom många av de yrken där vi

ser att de flesta anställda är kvinnor. Många av de yrkena finns i dag inom välfärdssektorn.

Jag vill därför ställa ytterligare en fråga till sjukvårdsministern. Hur är det förenligt att kalla sig feminist och samtidigt sätta krokben för de 7 000 kvinnliga företagare som i dag verkar inom vård och omsorg? Jag undrar också hur ministern tror att det påverkar jämställdheten att det nu blir svårare för kvinnor att göra karriär inom vård och omsorg i och med den överenskommelse som regeringen har träffat med Vänsterpartiet.

Anf. 47 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Under ett antal år har jag haft förmånen att sitta i Sveriges riksdag. Jag har aldrig ägnat mig åt socialpolitiska frågor – jag återkommer lite senare till detta.

Jag har suttit i näringsutskottet i många år. Jag kan bara konstatera att denna syn på kvinnor gör mig ganska upprörd – att den enda typ av företag som en kvinna ska kunna driva är vårdföretag. Jag tycker att det är mycket allvarligt. Tro mig, det finns massor med kvinnor som driver företag runt om i vårt avlånga land, och det är inte alltid vårdföretag.

Vad konstigt det är! När jag träffar vårdföretagare har man tyckt att det är problem med att det finns riskkapitalbolag i de här branscherna. Varför det? Jo, det är ur ett strikt näringspolitiskt perspektiv, och ofta snedvrider de dessutom den konkurrens som måste finnas. Finns det ett privat näringsliv måste det ju finnas möjlighet att stå på något så när jämbördig nivå.

Det är helt sant att dessa företag ofta startas av kvinnor, om det inte handlar om mycket stora vårdcentraler, för då är det naturligtvis läkarna som ska göra det – det är den syn som ofta finns. Men de kvinnorna blir ofta uppköpta av de fyra fem riktigt stora bolagen. Det händer i väldigt många fall. De bolagen gör sig en stor hacka.

Men det var inte därför jag begärde ordet, utan det var för detta: Jag tycker att det blir så enfaldigt i Sveriges riksdag när vi, varje gång vi diskuterar vården, ska diskutera associationsformerna för vården. När hörde jag Moderaterna senast prata om jämställd vård, till exempel?

Jämställd vård innebär att jag, som har haft en kronisk sjukdom i hela mitt liv, har samma möjlighet att få den vård som jag behöver som de som bor i Gävleborgs län eller i Gotlands län. Men något sådant resonemang hör jag aldrig. Jo, jag har hört om detta i samband med att man ska få större valfrihet. Men valfriheten i just mitt fall innebär att det aldrig kommer att kunna finnas någon valfrihet, eftersom det saknas så många specialutbildade läkare som vi skulle vara tvungna att ha.

Varför pratar man hela tiden bara om associationsformerna? Jag tror helt enkelt att man inte har något annat att säga när det gäller just sjukvården, äldreomsorgen och handikappomsorgen. Det viktigaste för Moderaterna är inte att bedriva en bra hälso- och sjukvård, utan det viktigaste för Moderaterna är att det kommer in så många privata aktörer som möjligt.

Är det verkligen så farligt att se över de här formerna? Jag är helt övertygad om att fyra år till med en alliansregering hade inneburit att Alliansen hade varit tvungen att göra detta. Det fanns ett starkt folkligt tryck i denna fråga.

Vad är det som är allvarligt med att utreda en fråga? Det är ingen som har satt ned foten, mer än möjligen Vänsterpartiet, och sagt att det ska vara på ett visst sätt. Vi har inte gjort det, och Miljöpartiet har inte gjort det.

Jag tycker att detta är kraftigt överdrivet.

Prot. 2014/15:14  
24 oktober

Svar på  
interpellationer

Anf. 48 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Åhörare! Detta är en debatt som i första hand handlar om sjukvårdens och omsorgens förutsättningar. Den handlar delvis om hur vi ska organisera den men framför allt om vilken rätt patienter och brukare har till en god och jämlik vård och omsorg.

Tyvärr måste jag konstatera att Sofia Fölsters inlägg skulle passa bättre i en näringspolitisk debatt än i en sjukvårdsdebatt. Det är intressanta frågor som tas upp. Men perspektivet för den svenska hälso- och sjukvården kan aldrig i första hand vara att värna enskilda företagare eller enskilda driftsformer. Utgångspunkten måste vara att värna patienters och brukares rätt till en god hälsa.

Därför tycker jag att kritiken blir så ihålig från Sofia Fölster och från interpellanten Finn Bengtsson när de i första hand talar utifrån riskkapitalisters perspektiv och utifrån enskilda näringsidkarens perspektiv och vägrar ta patientperspektivet i sin mun.

Som jag inledde med att säga har vi stora problem i denna sektor. Vi har problem med väntetider, vi har problem med att människor ibland känner sig otrygga när de söker vård och omsorg och vi har stora och växande utmaningar i framtiden som kommer med en åldrande befolkning. Samtidigt har det skett stora reformer och stora omvälvningar i hälso- och sjukvårdssektorn under de senaste 20–25 åren. Det är inte konstigt att vi, efter de stora omvälvningar som har skett och efter de stora reformer som har gjorts inom hälso- och sjukvården, nu vill utreda vad vinstintresset egentligen har ställt till med inom dessa verksamheter.

Vad har egentligen konsekvensen blivit av att vissa enskilda företag och koncerner sätter vinstintresset före människors rätt till en god vård och hälsa? Är det märkligt att vi vill utreda det? Är det konstigt att vi vill ha svar och förslag på hur vi ska möta dessa utmaningar i framtiden och hur vi ska kunna göra sjukvårds- och hälsosektorn bättre för patienter och brukare? Jag tycker inte att det är konstigt. Jag tycker att det är rimligt att vi politiker som har ansvaret för att människor som är sjuka, människor som är gamla och människor som behöver en god vård och omsorg också får det.

Då måste vi se över formerna för hur denna vård och omsorg ges. Då måste vi se att det är ett problem när siffror pekar på att 8 miljarder flyter ut ur den svenska välfärden och placeras i skatteparadis. Tycker inte Sofia Fölster att det är ett problem? Tycker inte Moderaterna att det är ett problem att svenska skattepengar går till någonting annat än det som de är tänkta att gå till, nämligen till att erbjuda människor i behov av vård och omsorg en god och trygg välfärd?

Anf. 49 SOFIA FÖLSTER (M):

Herr talman! Jag vill tacka sjukvårdsministern för en bra debatt och säga några avslutande ord som jag hoppas att han kommer att begrunda i regeringens framtida arbete.

Cirka 11 000 företagare inom vården och omsorgen, varav majoriteten är små företag som drivs av kvinnor, befinner sig i dag i en enorm osäkerhet då de inte vet om deras vårdcentraler och äldreboenden kommer att kunna överleva med regeringens eventuella vinstbegränsningar, regelkrångel och borttagen LOV. 160 000 läkare, sjuksköterskor och vårdbiträden går nu och är oroliga eftersom de inte vet om deras jobb kommer att finnas kvar. Oroliga patienter och brukare riskerar också att drabbas då de inte vet om deras vårdcentraler eller äldreboenden kommer att läggas ned.

Jag ser gärna att sjukvårdsministern är tuff när det gäller att ställa höga krav på kvalitet inom vården och omsorgen, men när ideologiska käpphästar ska begränsa driftiga företagare, innovation och mångfald i välfärden menar jag att fokus har hamnat fel.

Det är min förhoppning att sjukvårdsministern begrundar den utredning om ägardirektiv som redan arbetar och snart kommer med sin rapport. Det är min förhoppning att regeringen kan se bortom ideologiska käpphästar och alltid sätta kvaliteten före driftsformer i välfärden. Det är också min förhoppning att sjukvårdsministern inte lämnar de tusentals företagare, anställda och patienter som i dag finns inom den privat drivna välfärden i sticket.

Avslutningsvis är det min förhoppning att regeringen tar den feministiska kampen på allvar och inte bromsar kvinnors möjligheter att göra karriär och bli företagare och chefer inom denna bransch.

Anf. 50 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Jag går till en privat vårdcentral därför att den ligger närmast mitt hem och därför att jag tycker att det finns duktiga läkare där. Av olika skäl har jag varit tvungen att söka upp denna vårdcentral ett stort antal gånger den senaste tiden. Men tänk att varken vårdcentralens ägare eller någon av de anställda har kommit fram till mig och sagt: Vad ska ni göra nu? Vi är så oroliga för våra jobb.

Jag tror att detta är propaganda som bedrivs från annat håll.

När det gäller SVB-bolagen ska jag kommentera en sak. Det finns faktiskt en historia. Inte minst ett antal partier i Alliansen tyckte att det var dags med non profit-företag även i Sverige. Det är en dominerande driftsform när det gäller just vårdföretag i stora delar av världen. Detta gäller särskilt i USA. Då tillsattes en utredning, och den utredningen kom fram till att man inte ville ha en ytterligare associationsform. Men man lade till en regel i aktiebolagslagen för att få någonting som i varje fall påminner om non profit-företagen. Det kanske inte var det allra mest optimala. Men det är i alla fall en dominerande driftsform i de allra flesta länderna.

Denna debatt avslutades på sedvanligt sätt. Det är just risken för att företag ska försvinna som man är rädd för. Det viktiga är inte att sjukvården ska bli bättre. Det har återigen varit en debatt om sjukvården som mest har handlat om vilken driftsform den ska bedrivas i, inte vilken sjukvård man ska ha. Det är beklagligt.

Anf. 51 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag vill börja mitt avslutande inlägg med att tacka Sofia Fölster för en bra debatt.

Även om vi har olika perspektiv och ingångsvärden tror jag att det är viktigt att se att det är just när de bryts som man hittar den syntes som kan

ta oss framåt. Jag tror att vi i flera delar av vår politik, och säkert också i delar av Moderaternas politik, kan hitta samarbeten och delar vi kan komma överens om för att utveckla vården – inte minst för patienternas och brukarnas skull.

Om vi ska kunna göra det måste dock utgångspunkten för den sjukvårdspolitiska debatten vara just patienternas väl och ve. Det måste vara deras bästa som står i fokus. Tyvärr hamnar vi i den här debatten många gånger i att prata om enskilda näringsidkares villkor i stället för de stora patientgruppernas behov.

Vi har från regeringens sida gjort en överenskommelse med Vänsterpartiet just därför att vi har sett att det på välfärdsområdet finns stora utmaningar som är kopplade till enskilda företags och koncerners rätt att göra vinst, det vill säga deras rätt att sätta vinstintresset före brukares och patienters intresse. Det ska inte vara så. Vi riskerar att få en farlig utveckling där det till syvende och sist är patienterna och brukarna som hamnar i kläm.

Det är därför vi nu för en politik för att utreda och komma med nya förslag på hur vi kan reformera den här sektorn. Vi gör det inte för att vi vill hota valfriheten, inte för att vi vill hota mångfalden och inte för att vi är emot privata alternativ. Vi gör det för att vi ser att enskilda patienter och brukare kommer i kläm när vinstintresset tillåts dominera.

Överläggningen var härmed avslutad.

## § 18 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

*den 23 oktober*

### **2014/15:66 Fast förbindelse mellan Helsingborg och Helsingör**

av Jonas Jacobsson Gjörtler (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

### **2014/15:67 Politik för fler jobb i besöksnäringen**

av Lotta Olsson (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

## § 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

*den 23 oktober*

### **2014/15:33 Inhyrning av personal på F 17**

av Allan Widman (FP)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

Prot. 2014/15:14  
24 oktober

*Svar på  
interpellationer*

**2014/15:34 Högre kostnader för företagande**  
av *Cecilia Widegren* (M)  
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

**§ 20 Anmälan om skriftligt svar på fråga**

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

*den 23 oktober*

**2014/15:19 Hur regeringen motverkar rekryteringen av jihadister**  
av *Markus Wiechel* (SD)  
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

**§ 21 Kammaren åtskildes kl. 11.30.**

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

ANN LARSSON

*/Eva-Lena Ekman*

|                                                                                                                     |           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>§ 1 Val av ordförande och vice ordförande i Riksrevisionens parlamentariska råd .....</b>                        | <b>1</b>  |
| <b>§ 2 Val av ledamöter och suppleanter i Europarådets svenska delegation.....</b>                                  | <b>1</b>  |
| <b>§ 3 Val av ledamöter i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond .....</b>                              | <b>2</b>  |
| <b>§ 4 Val av ordförande i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond .....</b>                             | <b>2</b>  |
| <b>§ 5 Val av personliga suppleanter i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond .....</b>                 | <b>3</b>  |
| <b>§ 6 Justering av protokoll.....</b>                                                                              | <b>3</b>  |
| <b>§ 7 Avsägelse.....</b>                                                                                           | <b>3</b>  |
| <b>§ 8 Anmälan om kompletteringsval.....</b>                                                                        | <b>4</b>  |
| <b>§ 9 Anmälan om granskningsrapport .....</b>                                                                      | <b>4</b>  |
| <b>§ 10 Ärenden för hänvisning till utskott .....</b>                                                               | <b>4</b>  |
| <b>§ 11 Svar på interpellation 2014/15:7 om införande av samtyckeslagstiftning och oaktsamhetsbrott .....</b>       | <b>5</b>  |
| Anf. 1 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....                                                   | 5         |
| Anf. 2 LINDA SNECKER (V).....                                                                                       | 5         |
| Anf. 3 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....                                                   | 6         |
| Anf. 4 LINDA SNECKER (V).....                                                                                       | 7         |
| Anf. 5 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....                                                   | 8         |
| Anf. 6 LINDA SNECKER (V).....                                                                                       | 9         |
| Anf. 7 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....                                                   | 9         |
| <b>§ 12 Svar på interpellation 2014/15:14 om nyttjande av ny och marksål teknik vid infrastrukturbyggande .....</b> | <b>10</b> |
| Anf. 8 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S) .....                                                                          | 10        |
| Anf. 9 ANDERS ÅKESSON (C) .....                                                                                     | 11        |
| Anf. 10 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S) .....                                                                         | 11        |
| Anf. 11 ANDERS ÅKESSON (C) .....                                                                                    | 12        |
| Anf. 12 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S) .....                                                                         | 13        |
| Anf. 13 ANDERS ÅKESSON (C) .....                                                                                    | 14        |
| Anf. 14 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S) .....                                                                         | 14        |
| <b>§ 13 Svar på interpellation 2014/15:18 om brandbekämpningshelikoptrar.....</b>                                   | <b>15</b> |
| Anf. 15 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....                                                                   | 15        |
| Anf. 16 STIG HENRIKSSON (V) .....                                                                                   | 16        |
| Anf. 17 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....                                                                   | 16        |
| Anf. 18 STIG HENRIKSSON (V) .....                                                                                   | 17        |
| Anf. 19 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....                                                                   | 18        |
| Anf. 20 STIG HENRIKSSON (V) .....                                                                                   | 19        |
| Anf. 21 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....                                                                   | 19        |

|                                                                                                   |           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>§ 14 Svar på interpellation 2014/15:6 om arbetsmarknaden för yngre och äldre .....</b>         | <b>20</b> |
| Anf. 22 Finansminister MAGDALENA<br>ANDERSSON (S).....                                            | 20        |
| Anf. 23 ELISABETH SVANTESSON (M).....                                                             | 21        |
| Anf. 24 Finansminister MAGDALENA<br>ANDERSSON (S).....                                            | 21        |
| Anf. 25 ELISABETH SVANTESSON (M).....                                                             | 23        |
| Anf. 26 Finansminister MAGDALENA<br>ANDERSSON (S).....                                            | 24        |
| Anf. 27 ELISABETH SVANTESSON (M).....                                                             | 25        |
| Anf. 28 Finansminister MAGDALENA<br>ANDERSSON (S).....                                            | 26        |
| <b>§ 15 Svar på interpellation 2014/15:15 om överflyttning av ansvaret för svensk polis .....</b> | <b>26</b> |
| Anf. 29 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....                                                         | 26        |
| Anf. 30 MARIA ABRAHAMSSON (M).....                                                                | 27        |
| Anf. 31 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....                                                         | 28        |
| Anf. 32 MARIA ABRAHAMSSON (M).....                                                                | 28        |
| Anf. 33 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....                                                         | 29        |
| Anf. 34 MARIA ABRAHAMSSON (M).....                                                                | 30        |
| Anf. 35 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....                                                         | 30        |
| <b>§ 16 Svar på interpellation 2014/15:10 om ekonomiskt utsatta barns hälsa .....</b>             | <b>31</b> |
| Anf. 36 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S).....                                                      | 31        |
| Anf. 37 KARIN RÅGSJÖ (V) .....                                                                    | 32        |
| Anf. 38 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S).....                                                      | 33        |
| Anf. 39 KARIN RÅGSJÖ (V) .....                                                                    | 33        |
| Anf. 40 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S).....                                                      | 34        |
| Anf. 41 KARIN RÅGSJÖ (V) .....                                                                    | 35        |
| Anf. 42 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S).....                                                      | 35        |
| <b>§ 17 Svar på interpellation 2014/15:16 om mångfald i vård och omsorg .....</b>                 | <b>36</b> |
| Anf. 43 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S).....                                                      | 36        |
| Anf. 44 SOFIA FÖLSTER (M).....                                                                    | 37        |
| Anf. 45 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S).....                                                      | 38        |
| Anf. 46 SOFIA FÖLSTER (M).....                                                                    | 39        |
| Anf. 47 BÖRJE VESTLUND (S).....                                                                   | 40        |
| Anf. 48 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S).....                                                      | 41        |
| Anf. 49 SOFIA FÖLSTER (M).....                                                                    | 41        |
| Anf. 50 BÖRJE VESTLUND (S).....                                                                   | 42        |
| Anf. 51 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S).....                                                      | 42        |
| <b>§ 18 Anmälan om interpellationer .....</b>                                                     | <b>43</b> |
| <b>§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar .....</b>                                           | <b>43</b> |
| <b>§ 20 Anmälan om skriftligt svar på fråga.....</b>                                              | <b>44</b> |
| <b>§ 21 Kammaren åtskildes kl. 11.30. ....</b>                                                    | <b>44</b> |